

ciu riešili na stretnutí v Liptovskom Mikuláši² (4. 11. 1918), kde padlo rozhodnutie, že vytvoria samostatnú evanjelickú cirkev v rámci Československej republiky. Medzi prvými sa takto rozhodol kazateľ v Blatnici, Ján Duchoň.³ Onedlho (21. 1. 1919) požiadali po diskusii v Žiline⁴ „prvého ministra pre Slovensko,“ doktora Vavra Šrobára, s povolením ktorého sa zišli a ktorého úrad nariadil všetkým duchovným zložiť prísahu vernosti republike do rúk ministerského predsedu,⁵ o vymenovanie dočasnej generálnej rady,⁶ ktorej 26 členov odobrili, kým sa nezíde synoda. V predloženom memorande navyše žiadali pre konfesiu nenarušenú autonómiu pod vrchným dozorom vlády.⁷ Spomínaný pán im vyhovel nariadením číslo 875 (z 30. 1. 1919, okrem iného zbavovalo hodností všetkých volených predstaviteľov evanjelického spoločenstva, okrem farárov, kantorov a učiteľov).⁸ Usta-

² Toto významné sídlo navštívil tiež prvý československý prezident, Tomáš Garrigue Masaryk (hoci až 1920). Ešte v Ružomberku ho privítal za katolícku stranu Andrej Hlinka, no evanjelickému biskupovi, inde spomínanému Jurajovi Janoškovi, nedovolili na stanici v Liptovskom Mikuláši prehovoriť, smel sa len pokloniť. Okrem toho: po voľbách (takisto 1920) stratili evanjelickí duchovní zastúpenie v Národnom zhromaždení – ako uvádza pôvodca textu, z veľkej časti kvôli rozdrobenosti, lebo katolícky klérus sa dokázal zjednotiť pod hlavičkou Ľudovej strany. DROBNÝ, Ján. Slovenská evanjelická a. v. cirkev v Československej republike. In *Cirkevné listy*, 1921, roč. 35, č. 10, predovšetkým s. 228 – 229. tento neúspech objasňuje ĎUROVIČ, Ján. Evanjelická cirkev a politika na Slovensku. In *Cirkevné listy*, 1923, roč. 37, č. 5-6, s. 109: „Kým sme my na rumoch vybudovali novú cirkevnú organizáciu a odstránili sme čiastočne škvrny, ktorými bola zaťažená bývalá cirkev, kým sme rôznorodé a nepokojné živly vedeli priblížiť (= v origináli zblížiť) k sebe, ubehlo mnoho času. A za ten čas iné cirkvi u nás a inde ľahko pritiahli k sebe moc a vplyv. Ale zato, čo sme i takto vykonali za konsolidáciu a za pokoj, i to je cenný výsledok našej práce a má veľký význam pre štát.“ Takmer totožnú argumentáciu uplatňuje o 12 rokov (1932) takisto LUČANSKÝ, Michal. Dnešná politika a naša evanjelická cirkev. In *Cirkevné listy*, 1932, roč. 46, č. 7, predovšetkým s. 147. Zaujímavým ostáva, že augsburské vyznanie i katolicizmus vníma ako „v istom zmysle konfesiu“ – podobne, ako komunizmus, či socializmus, pretože „majú svoj svetonázor a šíria ho.“

³ TÓTH, Ivan. Ako to bolo, keď sa po prvom prevrate organizovala naša cirkev. In *Cirkevné listy*, 1999, roč. 112, č. 4, s. 63.

⁴ Zúčastnili sa jej predovšetkým evanjelickí činovníci z Liptova, ostatné evanjelické regióny – a medzi nimi i Gemer – boli zastúpené slabšie. J. D. Evanjelická cirkev v nových časoch slobody. In *Cirkevné listy*, 1919, roč. 33, č. 2-3, s. 64.

⁵ BARTLOVÁ, Alena. Formovanie vzťahu československého štátu k trom cirkvám, pôsobiacim na území Slovenska. In *Verbum historiae* 1. Prešov 2009, s. 103. Autorka konštatuje (s. 110), že už tu sa objavili úvahy o zriadení jedného seniorátu pre maďarských a troch pre nemeckých „bratov a sestry.“

⁶ Ona aj jej priamo podliehajúci nižší orgán – distrikтуálne rady – vydávali nariadenia v troch rečiach: slovenskej, maďarskej a nemeckej, čo predstavovalo dôležitý argument proti v zahraničí prezentovaným snahám maďarského kabinetu o zachovanie jednej evanjelickej cirkvi pre všetky nástupnícke štáty niekdajšieho Uhorska. Okrem toho: v Rožňave (= centre dolného Gemera), meste s výrazným zastúpením maďarskej minority, sa – s výnimkou Modry - nachádzala jediná evanjelická a. v. meštianska dievčenská škola a jeden z troch (popri Liptovskom Mikuláši a Modre) evanjelickým augsburským vyznaním financovaných sirotincov. ANONYM. Evanjelická a. v. cirkev v bývalom Uhorsku a terajšej Československej republike. In *Cirkevné listy*, 1920, roč. 34, č. 1-2, s. 38-39 a BARTLOVÁ, Formovanie vzťahu, s. 111.

⁷ VESELÝ, Daniel. Reagovala na novú situáciu – k 50(!)-ročnému jubileu začatia synody v Trenčianskych Tepliciach. In *Evanjelický posol spod Tatier*, 1996, roč. 86, č. 3, s. 18.

⁸ Paragraf 1 hovorí: „Cirkvi evanjelickej a. v. na Slovensku zabezpečuje sa právo samo spravovania (autonómia) v takých rozmeroch, v akých ho mala, kým patrila do bývalého uhorského štátu.“ ANONYM. Evanjelická cirkev, s. 39. O pokrokovosti materiálu svedčí paragraf 35, zaruču-

novovalo, že zmienená generálna rada smie pôsobiť najviac dva roky a počet osôb v nej zasadajúcich zvýšil na priane ostatných, vyjadrené na prvom stretnutí (17. 2. 1919) o štyroch spomedzi maďarských a nemeckých zborov.⁹ Zloženie sa vyvinulo nasledovne: 14 duchovných, 14 „laikov“ a 2 učители. Presťahovala sa do Bratislavy (2. 4. 1919) a viedol ju najsamprv vládny referent pre evanjelické cirkevné záležitosti, liptovský senior a farár v Hybiach, Ján Šimkovic¹⁰ a potom dušpastier z Liptovského Mikuláša, Jur Janoška spolu s bratislavským právnikom, doktorom Milanom Ivankom. Orgán zriadil východný (administrátor sám Janoška a inšpektor Ján Ružiak) a západný dištrikt (administrátor Milan Ivanka a inšpektor Samuel Zoch),¹¹ pričom Gemerský seniorát so štyridsiatimi zbormi¹² patrila k prvému z nich. Poverila (18. 9. 1919) 8 - členný výbor prípravou všeobecného zhromaždenia.¹³ Definitívnu podobu dostalo zriadenie evanjelickej cirkvi a. v. práve na synode v Trenčianskych Tepliciach (konkrétne v hoteli Grand, 18. 1. - 4. 2. a 23. - 24. 5. 1921),¹⁴ kde prítomní prijali novú ústavu.¹⁵ Len na margo uvediem, že na úvodnej omši v Trenčíne viedol liturgiu aj gemerský senior a re-vúcky duchovný, Ľudovít Hoznek. Za predsedov zvolili Juraja Janošku a Vladimíra Floriána. Uznesli sa, že namiesto autorít získa hlavné slovo presbyterstvo a synoda.¹⁶ Vláda ČSR ju potvrdila na zasadnutí ministerskej rady (10. 5. 1922)

júci aktívne i pasívne volebné právo aj dámam. BEA. Prvá synoda a prvá ústava ECAV po páde Uhorska. Pred 80 rokmi i teraz potrebujeme viacej lásky. In *Evanjelický posol* spod Tatier, 2001, roč. 91, č. 37, s. 5.

⁹ K maďarskej národnosti sa hlásilo 22 000, k nemeckej 36 000 a k slovenskej 326 000 evanjelikov a. v., žijúcich na území Slovenska. ŽITŇAN, Andrej. *Evanjelická cirkev augsburského vyznania na Slovensku v rokoch 1918 - 1938*. In *Historické rozhľady* 3. Trnava 2006, s. 146. Stručne povedané: celkový počet evanjelických a. v. veriacich na Slovensku v danom čase dosahoval 12,8 %, čiže 382 823 duší. BARTLOVÁ, Formovanie vzťahu, s. 99 a 111.

¹⁰ Súverci mu adresovali dve vážne výhrady: nevyjadril sa k spojeniu českej evanjelickej cirkvi a. v. s evanjelickou reformovanou cirkvou (17. - 18. 12. 1918 a vznikla Českobratská cirkev evanjelická) a tri mesiace (zjavne december 1918 - február 1919) nedokázal bohoslovcem zaistiť penziu. J. D. *Evanjelická cirkev*, s. 63 a 65 a MIDRIAK, Ján. *Vznik a zriadenie slovenskej ECAV po 1. svetovej vojne II. K 90. výročiu jubilea úsilia o autonómiu cirkvi*. In *Evanjelický posol* spod Tatier, 2009, roč. 99, č. 21-22, 27. 5. 2009, s. 28.

¹¹ PAULOV, Ján. *Naša cirkev pred 80 rokmi*. In *Evanjelický posol* spod Tatier, 1999, roč. 89, č. 3, s. 6.

¹² = z nich údajne 30 slovenských, 5 zmiešaných a 5 maďarských. ANEROID. *V Gemeri svitá - úvaha po konseniorských voľbách*. In *Šafárikov kraj*, 1936, roč. 5, č. 21, s. 2.

¹³ MIDRIAK, *Vznik a zriadenie*, s. 29.

¹⁴ Definitívny dátum jej otvorenia oznámil duchovný v Pribyline, Martin Rázus na stránkach periodika *Národné noviny* (13. 1. 1921). Jeho švagrom sa stal inde spomínaný hodnostár Samuel Zoch - a po jeho skone (1928) si viacerí priali, aby tento popredný intelektuál kandidoval na post biskupa, no odmietol, obávajúc sa, že by ho funkcia odvádzala od iných povinností. Voči pomerom v evanjelickej cirkvi sa však vyhranil veľmi kriticky, napríklad *Otvoreným listom* na evanjelické kňazstvo slovenské (1935). DONČOVÁ, *Jeden aktér*, s. 177 a GÁFRIK, Michal. *Rázusova svetonázorová kríza a jeho kritika súčasnej cirkvi*. In *Tvorba*, 2006, roč. 16 (25), č. 2, s. 8.

¹⁵ = nahrádzala dokument z roku 1893 a platila až do 1951. Ak nie je uvedené inak, ide o moje vlastné postrehy (JJ).

¹⁶ PAVLOV, Ján. *Jubileum synody*. In *Evanjelický posol* spod Tatier, 1996, roč. 86, č. 21, s. 162. Daný text neskôr rozpracoval a vznikol článok PAULOV, Ján. *Pohľad na synodu v Trenčianskych Tepliciach roku 1921*. In *Cirkevné listy*, 2002, roč. 115, č. 1, s. 7-9. Uvádza tu niekoľko dôležitých dátumov: o mieste konania rozhodla Generálna rada na svojom zasadnutí vo vtedaj-

a minister pre správu Slovenska, Martin Mičura, podpísal (15. 5. 1922), nuž smelo dôjsť k inštalácii oboch biskupov (22. 10. 1922 v Liptovskom Mikuláši).¹⁷ Všetky referáty, spadajúce pod uvedenú inštitúciu, však v danom roku zanikli a ich právomoci získal referát Ministerstva školstva a národnej osvety so sídlom v Bratislave. V jeho rámci vzniklo oddelenie pre spoluprácu s cirkvami, vedené Jozefom

šom Turčianskom Svätom Martine (30. 9. 1920), konanie synody odobrila kancelária prezidenta republiky (9. 12. 1920) a ďalšia ústava – no neschválená vládou – sa dočkala prijatia na synode v Tatranskej Lomnici (1940).

¹⁷ ANONYM. 485 rokov od reformácie a 80 rokov od inštalácie prvých slovenských a. v. biskupov – pôsobenie a vývin cirkvi od roku 1918. In *Evanjelický Východ*, 2002, roč. 7, č. 11, s. 12-14. Predstavitelia maďarskej a nemeckej menšiny v Spišskom, Tekovskom a oboch bratislavských seniorátoch si ústami Karola E. Schmidta z Bratislavy priali, aby kabinet dokument zamietol, keďže sa im nepodarilo presadiť samostatný nemecko-maďarský dištrikt, Ján Slávik oponoval nevhodným správaním sa „vrchnosti“ voči slovenskému evanjelickému duchovnému v Budapešti, Martinovi Morháčovi. Onedlho (1923) na upokojenie situácie však predsa len došlo k zriadeniu bratislavského nemeckého seniorátu – a na Slovenskej ev. a. v. teologickej akadémii takisto v Bratislave zriadili jednu čisto nemeckú katedru (hneď pri vzniku, 1919). Pre korektnosť dopĺňam, že aj evanjelická reformovaná cirkev zriadila slovenský seniorát (1928, hoci zo 144 000 členov Slováci tvorili iba 16 000). Slobodná evanjelická cirkev v USA – nazývaná v odbornej spisbe tiež Slovenská evanjelická luteránska synoda v Spojených štátoch amerických (pod týmto názvom existovala v období 1913 – 1945) zasa vyslala Jána Pelikána, aby žiadal odluku cirkvi od štátu i vernosť tzv. Symbolickým knihám a ten následne v tomto duchu vydával denník *Pravda* (1921 – 1922). Podľa svojich predstáv pretvoril zbor v Eliášovciach a vo Veľkej (17. 10. 1920), kde pôsobil i jeho syn, Jaroslav Ján Pelikán (od júna 1921) a kde založil teologický seminár (vyučovalo sa tu od konca januára 1922). Ministerstvo školstva a národnej osvety však neschválilo návrh skupinky Pelikánových stúpcov o oficiálne vyčlenenie z evanjelickej cirkvi a. v. (31. 5. 1922) a Pelikána následne povolali späť do USA, pričom zanikol aj seminár. Situáciu sa pokúsil zachrániť ďalší americký Slovák, kazateľ Ján Somora (v službe 1924 – 1940). Okresný úrad v Poprade mu ale zakázal vykonávať služby Božie a veriacim zhromažďovať sa (4. 4. 1930), pretože minulého roka (1929) vznikla práve vo Veľkej misijná stanica evanjelickej cirkvi a. v. a tú odteraz viedol duchovný Juraj Raab-Kello, ten istý pán, ktorý o dva roky neskôr prijal kňazský úrad v Revúcej. Somora sa odmietol vzdať a po rozhovore s ministrom Ivanom Dérerom podal žiadosť o založenie tzv. Staroluteránskej cirkvi a predsedal jej prvému valnému zhromaždeniu, konanému na voľnom priestranstve (21. 5. 1930). Americká strana, vidiac zložitosť pomerov, vyslala na zmierenie „kolegu“ duchovného, Gonu (1937), predala svoj majetok vo Veľkej (1938), zbor stiahol z ministerstva spomínanú žiadosť (11. 3. 1939) a duchovného Somoru aj s manželkou deložovali (1940). Neostávalo mu teda nič iné, ako prijať ponúkané zlúčenie s evanjelickou cirkvou na Slovensku (1941), čím americká synoda ukončila svoju činnosť. Dušpastier Pelikán ale od svojich názorov neupustil až do skonu (1968, dožil sa 92 rokov). BARTLOVÁ, Formovanie vzťahu, s. 106, BEA, Prvá synoda, s. 5, MIDRIAK, Vznik a zriadenie, s. 29, ŠLAMPOVÁ, Martina. Pelikánovci a slobodná Evanjelicko-luteránska synoda vo Veľkej 1920 – 1968. I. In *Podtatranský kuriér*, spoločensko-ekonomický týždenník, 2013, roč. 3, č. 8, s. 5, ŠLAMPOVÁ, Martina. Pelikánovci a slobodná Evanjelicko-luteránska synoda vo Veľkej 1920 – 1968. II. In *Podtatranský kuriér*, spoločensko-ekonomický týždenník. 2013, roč. 3, č. 9, s. 5, ŠLAMPOVÁ, Martina. Pelikánovci a slobodná Evanjelicko-luteránska synoda vo Veľkej 1920 – 1968. III. In *Podtatranský kuriér*, spoločensko-ekonomický týždenník. 2013, roč. 3, č. 10, s. 5, ŠLAMPOVÁ, Martina. Pelikánovci a slobodná Evanjelicko-luteránska synoda vo Veľkej 1920 – 1968. IV. In *Podtatranský kuriér*, spoločensko-ekonomický týždenník. 2013, roč. 3, č. 11, s. 5, ŠLAMPOVÁ, Martina. Pelikánovci a slobodná Evanjelicko-luteránska synoda vo Veľkej 1920 – 1968. V. In *Podtatranský kuriér*, spoločensko-ekonomický týždenník. 2013, roč. 3, č. 12, s. 5 a ŽITŇAN, Evanjelická cirkev, s. 150, 156 a 159.

Folprechtom.¹⁸ Pre augsburskú konfesiu sa ukázalo ako nesmierne dôležité, že svoju činnosť obnovili tiež pastorálne konferencie (už 1920).¹⁹

Konalo sa (1923) prvé stretnutie československých evanjelikov v Prahe. Medzičasom (od 1922) už biskup Samuel Zoch na ňom žiadal národnostnú i sociálnu spravodlivosť pod podmienkou, že jednotlivé minority vyjadria lojalitu spoločnému štátu.²⁰ Na podobne dôležitej schôdzi v českej metropole (13. 2. 1926) sa slovenskí i českí evanjelickí predstavitelia, združení do Kostnickej jednoty, vyslovili za majetkovo spravodlivú odľuku cirkvi od štátu (otázku sa nedarilo riešiť od prijatia Washingtonskej deklarácie). Reagovali tak na požiadavku katolíckej strany o zachovanie plnej finančnej podpory zo strany vlády, ktorú pochopili len ako úsilie jej zástupcov zaistiť svoj vlastný úžitok. Dôležitým okamihom sa stalo naopak vysielanie prvej evanjelickej a. v. pobožnosti rozhlasom (7. 10. 1928), Pozitívny signál vyslala i spolupráca inde zmieneného Martina Rázusa s Andrejom Hlinkom, ktorá viedla až k dočasnému zlúčeniu HSLS a SNS do tzv. autonomistického bloku (existoval 1932 – 1935). Podarilo sa (1936) vyriešiť takisto spor s dvomi doposiaľ protestujúcimi maďarskými zbormi – Komárnom a Šamorínom, ktoré takto dávali najavo nesúhlas s tým, že československé orgány sa po odvolaní „ich“ dušpastiera, Bélu Halmariho, cirkevnou „vrchnosťou“ pokúšali ho vypovedať – teraz prvý z nich podal žiadosť o začlenenie do slovenskej evanjelickej cirkvi a generálny konvent súhlasil. Generálne presbyterstvo odsúhlasilo (30. 5. 1938) Osvedčenie, v ktorom vyjadrilo podporu vládnej garnitúre i prezidentovi a postavilo sa za nedotknuteľnosť hraníc a suverenity štátu.²¹

II. Výchova a vzdelávanie mládeže mimo školy v pomeroch evanjelickej cirkvi a. v. za 1. ČSR

Keďže tzv. malý školský zákon č. 226/1922 (z 13. 7. 1922) obmedzil počet hodín náboženstva a klesol i počet žiakov, ktorí ho navštevovali (pretože sa odteraz smeli rozhodnúť medzi ním a občianskou náukou), aj evanjelické osobnosti cítili potrebu na daný vývoj zareagovať. Riaditeľ evanjelického gymnázia v Banskej Bystrici, Pavol Styk, navrhol vydávanie časopisu pre mládež, vďaka čomu vychádzal v Tranosciu v Liptovskom Mikuláši Nový rod (od 1. 9. 1921). Konalo sa (15. 8. 1922 v Banskej Bystrici) prvé stretnutie evanjelickej mládeže, na tom nasledujúcom vytýčili cieľ a tak položili základy neskoršieho Zväzu evanjelickej mládeže (definitívne sformovaného v Trenčíne na treťom zhromaždení,

¹⁸ BARTLOVÁ, Formovanie vzťahu, s. 106.

¹⁹ ŽITŇAN, Evanjelická cirkev, s. 160. Na tomto mieste (s. 160–161) spomína niekoľko významných evanjelických spolkov: Hurbanov kruh evanjelickej teologickej mládeže (existoval už od 1919), Slovenská evanjelická jednota (1920), Spolok evanjelických kňazov (1921), Jednota evanjelických žien (1923), Spolok evanjelických a. v. katechetov na Slovensku (1925), Hurbanova evanjelická spoločnosť literárna (1927), Kuzmániho kruh evanjelických akademikov (rovnako 1927), Spolok evanjelických a. v. farárov (= manželiek duchovných) na Slovensku (takisto 1927), Jednota evanjelických mužov (1934), Materský domov diakonís (1935), či Štúrova evanjelická spoločnosť v Bratislave (taktiež 1935).

²⁰ ČAPLOVIČ, Dušan. Evanjelici v službe národa a spoločnosti v slobodných časoch za 1. ČSR. In *Cirkevné listy*, 2001, roč. 114, č. 2, s. 22.

²¹ ŽITŇAN, Evanjelická cirkev, s. 149, 154–155 a 164 a BARTLOVÁ, Formovanie vzťahu, s. 113–114.

4. – 7. 7. 1924). Generálny konvent vo Zvolene nariadil (12. 9. 1924), aby jeho pobočky pri jednotlivých zboroch vznikali povinne. Tvorili ho tri organizácie: Nedeľná škola evanjelickej mládeže (od 3 rokov veku po confirmáciu,²² riadila sa metodikou Zväzu nedeľných škôl, sídliaceho v Hradci Králové), Dorast evanjelickej mládeže (od confirmácie po 16 rokov veku) a Združenie evanjelickej mládeže (od 16 rokov veku do dospelosti).²³ Spomínané zjazdy sa konali každoročne (až do 1940), pričom usporiadatelia ich členili na ideovú, organizačnú a manifestáčnú sekciu. Štvrtý (1925 v Prešove) sa začal vážne zaoberať otázkou alkoholizmu medzi dospievajúcimi – členom združenia sa nesmel stať nik, kto holdoval pijatike alebo fajčeniu, prípadne nabádal iného k (= predmanželskému) pohlavnému styku. Trinásty (7. – 8. 7. 1934 v Turčianskom Svätom Martine) historici hodnotia ako prvý slovanský, keďže sa na ňom zúčastnili okrem slovenských aj českí a poľskí delegáti. Napokon spomeniem šestnásty (5. 7. 1937 vo Zvolene), kde vzniklo Ústredie evanjelických skautov.²⁴

III. Gemerský seniorát e. c. a. v. v období 1930 – 1938

Ak sa vyslovujem k pomerom na Gemeri v 30. rokoch 20. storočia, poznatky ostávajú doposiaľ pomerne skromné a žiadajú si doplnenie dôsledným bádáním.

Po dvoch rokoch úsilia sa zboru v Rejdovej podarilo (1934) dosiahnuť, že Pavol Rúbaninský prišiel z Uhorského pôsobiť práve sem.²⁵

Na seniorátnom konvente v Jelšave (9. – 10. 6. 1936) uviedol senior do funkcie konseniora Karola Sutorisa.²⁶ Nevôľu však vyvolal fakt, že až 9 hlasov bolo neplatných, lebo duchovní zabudli obálku s lístkom opečiatkovať.²⁷ Opäť sa vynorila národnostná otázka – a hneď dvakrát. Bohoslužby, ktorých výnos šiel na seniorátnu „podporoveň“ sa podľa kompromisného návrhu smeli konať v slovenských zboroch len po slovensky (ale ak by členovia súhlasili so žiadosťou seniorátneho presbyterstva, i maďarsky), v zmiešaných najprv v slovenčine a potom v maďarčine

²² = podľa mojich skromných poznatkov k nej mládež pristupuje medzi 12 a 14 rokom života.

²³ RAČKO, Peter. Spolkové aktivity evanjelickej a. v. mládeže v Banskej Bystrici v 1. ČSR. In Acta historica Neosoliensia, 2007, roč. 10, s. 184-187.

²⁴ RAČKO, Peter. Pavel Styk – zakladateľ spolkového hnutia evanjelickej mládeže na Slovensku po roku 1918. In Významné osobnosti v dejinách Banskej Bystrice. Banská Bystrica 2010, predovšetkým s. 187 a 190-192.

²⁵ M. D. K inštalácii kňaza v Rejdovej. In Šafárikov kraj, 1934, roč. 3, č. 17, s. 2.

²⁶ Kritiku si za postup pri jeho voľbe odniesla Ochtiná, pretože tunajší evanjelickí predstavitelia neuposlúchli prianie „svojho“ kňaza a miestneho vlastenca, Juraja Chochola. Keď o rok neskôr odchádzal zo zboru, lebo prijal úrad v Tomášovciach pri Lučenci (= Novohrad), z regionálnych novín sa dozvedám: „Sme plne presvedčení, že Ochtinci budú vedieť svoju povinnosť a na toto miesto vyvolia si človeka, ktorý i po národnej stránke bude s nimi za jedno a nedajú sa strhnúť, ako sa dali vlani pri konseniorských.“ ANONYM. Ochtinská fara uprázdnená. In Šafárikov kraj, 1937, roč. 6, č. 25, s. 3.

²⁷ Šlo o vysoký počet, pretože v I. kole Linčeni získal 12, Sutoris 13 a Chovan 15 hlasov. Volilo sa teda znova, ale už bez najmenej úspešného Linčeniho. Vtedy Sutoris oslovil 21 prítomných a Chovan 12. Všetko skomplikoval duchovný Štefan Šmíd z nevedenej obce, ktorý vyzval (29. 2. 1937) i slovenských veriacich na podporu Chovana – ale v maďarskej reči. Prípady sa venovala tiež tunajšia maďarská tlač (napríklad Rózsnyoi magyar hírlap alebo Pragai magyar hírlap). Len pre istotu spomeniem, že druhé spomínané noviny vychádzali v Prahe neďaleko Lučenca. ANEROID, V Gemeri, s. 2.

a v Dobšinej i v nemeckej reči. Rožňavskí cirkevníci navyše – neúspešne – žiadali, aby jeden post konseniora ostal vždy vyhradený kňazovi maďarskej národnosti, lebo tí sú „inteligentnejší“ ako slovenskí.²⁸ Neznámeho pisateľa pobúrilo, že na slávnosť 150. výročia posvätenia rožňavského chrámu (29. 11. 1936) nepozvali nikoho slovenskej, ani českej národnosti – a úplne chýbali i zástupcovia štátnych úradov. Všetky prejavy odzneli v maďarčine, hoci sa ozývali „*hlasy spoza hraníc a i doma o kultúrnom útlaku a odnárodňovaní maďarských menšín (!)*“.²⁹

Revúcu zachvátil (1. 4. 1938) najväčší požiar v novodobých dejinách. Okrem viacerých hospodárskych budov pohltil i 41 domov. Miestny Červený kríž sa následne rozhodol zorganizovať zbierku na pomoc nešťastníkom.³⁰ Sudca okresného súdu, sídliaceho v meste, František Ščehovič, odsúdil (4. 5. 1938) kominárskeho majstra Jána Molnára a jeho pomocníkov, Františka Valentínyho a Jozefa Kováča na pokutu 600 korún pre každého z nich a úhradu trov konania kvôli údajne nekvalitne odvedenému čisteniu komína evanjelického kostola (vykonávali ho 19. 3. 1938), kde oheň vypukol.³¹ Ak by sumu nedokázali uhradiť, mali skončiť na 14 dní vo väzení nepodmienečne, ale krajský súd v Rimavskej Sobote ich spod obžaloby oslobodil.³² Keďže majster J. Bábela, zamestnanec firmy J. Kladek z Košíc, už na veži revúckeho chrámu pracoval po tom, čo silný vietor strhol kríž a poškodil krytinu (1933) a dokonca si zakreslil celú konštrukciu stavby, smeli sa už po mesiaci (1. 5. 1938) začať rokovania zboru s rovnakou spoločnosťou, pričom sem znova povolali i toho istého odborníka. Po prediskutovaní námietok od referátu na ochranu pamiatok sa smela pustiť do práce (30. 6. 1938). Celkové náklady sa vyšplhali na 180 000 – a spolu so zvonmi na 400 000 – korún.³³

IV. Možnosti riešenia problematiky do budúcna

Ďalšie cenné poznatky k problematike by podľa mojej mienky priniesol dôsledný výskum dobovej tlače. Stráž na Sione (od 1893), Cirkevné listy (od 1910), Dobrý

²⁸ ANONYM. Seniorálny konvent Gemerského seniorátu. In Šafárikov kraj, 1936, roč. 5, č. 25, s. 2. Kvôli spomínaným dvom neúspechom sa činovníci rožňavského zboru uzniesli „viac nezvolať seniorátny konvent do svojho lona.“ Preto ten nasledujúci (9.–10. 6. 1937) museli preložiť do Plešivca. Pritom práve počas neho inštalovali do funkcie seniorátneho dozorca Ľudovíta Grecka, ktorý v zmienom baníckom meste dlhodobo vykonával duchovnú službu. Pôvodca článku nazýva takýto postoj otvorene „detským trucovaním.“ ANONYM. Pred seniorátnym konventom Gemerského seniorátu. In Šafárikov kraj, 1937, roč. 6, č. 23, s. 2.

²⁹ ANONYM. 1786 – 1936. In Šafárikov kraj, 1936, roč. 5, č. 49, s. 2.

³⁰ ANONYM. Prosba. In Šafárikov kraj, 1938, roč. 7, č. 15, s. 3. Spolu sa podarilo vyzbierať 6 000 korún československých, ale škody – napríklad zničenie strechy i zvonov a poškodenie veže chrámu – dosahovali 2 milióny, z ktorých 500 000 pokrylo poisťné. EŠ. Po požiaru v Revúcej. In Šafárikov kraj, 1938, roč. 7, č. 16, s. 2.

³¹ Pripísal im aj nevypálenie sadzí a nepresvedčenie sa o veľkosti škár medzi tehľami, pričom majstra vinil z neskontrolovania si svojich podriadených. K obvineným patrili aj tretí pomocník, Jozef Molnár, kurátor zboru, Samuel Váradi a pomocníčka duchovného, Karolína Gajdošová, ale tým nič nedokázali. N. N. Súdne dozvuky revúckeho požiaru. In Šafárikov kraj, 1938, roč. 7, č. 20, s. 2.

³² ANONYM. Revúcki kominári oslobodení. In Šafárikov kraj, 1938, roč. 7, č. 28, s. 2.

³³ R. Stavba veže evanjelického chrámu v Revúcej. In Šafárikov kraj, 1938, roč. 7, č. 38, s. 2.

luterán (1923 – 1926),³⁴ Evanjelický východ (1933 – 1938) a predovšetkým Nový rod – príloha Evanjelická mládež (1926 – 1936 a 1940 – 1948)³⁵ sa však v Archíve Gemerského seniorátu evanjelickej cirkvi augsburského vyznania v Revúcej zachovali iba veľmi torzovito, prípadne vôbec. Preto som i v predchádzajúcich riadkoch čerpal predovšetkým z periodika Štefánikov kraj – slovenský nezávislý menšinový týždenník (1932 – 1937 a 1945 – 1947).³⁶

V. Predmetný dokument

Predkladaný príspevok si všíma druhé obdobie činnosti Združenia evanjelickej mládeže v Revúcej (1932 – 1936). Existovalo síce už v predošlej dekáde, no po krátkom pôsobení (1926 – 1927) zaniklo.³⁷ Dôvod vidím – okrem pomerne skromnej členskej základne, na čom sa nič nezmenilo ani po obnovení zoskupenia – predovšetkým v skutočnosti, že miestny duchovný, Ľudovít Hoznek, zostával i funkciou seniora Gemerského seniorátu, prinášajúcu so sebou množstvo povinností. Preto nepovažujem za náhodu, že o znovuzriadenie organizácie sa pričínil mladší dušpastier Juraj Raab – Kello (povolaný do revúckeho zboru práve roku 1932). Pramene, z ktorých čerpá tento materiál, sa zachovali v spomínanom revúckom archíve. Ide predovšetkým o dva linkované zošity formátu A5. Ich obal má v oboch prípadoch čiernu farbu, oba sú navyše pokrčené – ako celok, i na rohoch jednotlivých stránok. Text vnímam ako ťažšie čitateľný, pretože neraz presakuje i na druhú stranu. Kým prvý členky, zaznamenávajúce program jednotlivých schôdzí zaplnili úplne, druhý len čiastočne. Všetky zápisnice však uzavreli pečiatkou a podpisom tunajšieho kňaza. Túto základnú pramennú bázu dopĺňa niekoľko jednotlivín bez fascikla a bez signatúry. Všetky texty zaznačili v slovenčine s občasnými pojmami z gemerského nárečia, názvy piesní však ponechávali v češtine. Kvôli jednotnému vyzneniu článku som ich preložil do súčasnej podoby slovenčiny. Na vyhotovenie dokumentov použili výlučne ruku, nikdy nie písací stroj, čo spôsobuje miestami ťažšiu čitateľnosť. Ak sa vyskytne, za daným slovom, prípadne menom uvádzam otáznik. Vzhľadom k preštudovaným podkladom vnímam spomínané Združenie ako dôležitý prvok pri upevňovaní konfesionalnej i etnickej identity evanjelickej mládeže vo sfére pôsobenia revúckeho zboru – v samotnej Revúcej a fíliách (či dcérocirkvách) Revúčke a Mu-

³⁴ Na tento evanjelický občasník, vychádzajúci v gemerskej dedinke Sirk, upozorňuje DŽUJKO, Ján. Slovenská kresťanská tlač, vychádzajúca v Prešove v rokoch 1918 – 1938. In *Kresťanská kultúra a jej miesto v dejinách východného Slovenska*. In Prešov 2011, s. 97.

³⁵ Význam tohto periodika podnetne zhodnotila BACHLETOVÁ, Eva. Ľudové časopisy evanjelickej cirkvi a. v. na Slovensku (1918 – 1938). In *Otázky žurnalistiky*, 2000, roč. 43, č. 3, s. 222: „... prispel k vybudovaniu Zväzu evanjelickej mládeže na Slovensku, uvedomeniu si potreby duchovnej starostlivosti o dorast a mládež v evanjelickej cirkvi a svojim umeleckým nábojom obohatil vyvíjajúcu sa medzivojnovú literárnu scénu a jej generáciu.“

³⁶ Xerokópie článkov poskytli pracovníčky Slovenskej národnej knižnice, pani Ivana Lubomírka a Mestskej knižnice Samuela Reussa v Revúcej, pani Monika Meriačová. Týmto obom vyjadrujem svoju najúprimnejšiu vďaku.

³⁷ Archív Gemerského seniorátu evanjelickej cirkvi augsburského vyznania v Revúcej (ďalej AGS ECAV RA), Zápisnice spolku evanjelickej mládeže v Revúcej, bez signatúry, nečíslované. V materiáli sa spomína aj existencia ešte staršieho revúckeho Združenia evanjelických dievčat (pôsobilo minimálne v roku 1925), ale iba jedinou vetou a bez akýchkoľvek doplňujúcich informácií.

ránskej Zdychave. Hoci po približne tri a pol roku činnosti zaniklo, podarilo sa ho obnoviť i do tretice (1938), no v značne zmenených spoločensko-politických podmienkach.

Dokument 1:

Zápisnica

o znovu zriaďujúcej schôdzi Združenia evanjelickej mládeže v Revúcej, konanej³⁸ dňa 2. októbra 1932 za prítomnosti členov.³⁹

Program:

1. Zahájenie.
2. Voľba činovníkov.
3. Usporiadanie náboženského večierka na Deň reformácie.
4. Voľné návrhy.

1. Zahájenie.

Velebný pán Juraj Raab (Kello), farár, srdečne privítal všetkých prítomných. Prehovoril o význame Združenia evanjelickej mládeže a povzbudil mládež k práci pre združenie⁴⁰ a vyzdvihol potrebu upevňovať sa vo viere, čomu najlepšie slúži toto Združenie.

2. Voľba činovníkov.

Prítomní jednodhlasne sa uzniesli na voľbe činovníkov nasledovne:

Predseda:	velebný pán Juraj Raab (Kello)
Podpredsedovia:	Július Nyári a Oľga Raabová ⁴¹
Tajomníci:	Karla Brocková a Ľudovít Ferdinandy
Zapisovatelia:	Gustáv Brocko a Kornélia Kaclová (?)
Pokladníčka:	Emília Mikušová
Revízori účtov	Emília Šramková a Karol Brocko
Stáli členovia:	Mária Ferdinandyová, Kornélia Liptáková, Margita Rusnáková, Ľudovít Král, Rudolf Štítnický a Ján Šudrlák

Náhradní členovia: Karolína Benková a Rudolf Ivan

Vyvolení činovníci srdečne sa poďakovali za prejavenú dôveru a ujali sa svojich funkcií. Neprítomných požiada brat predseda o prijatie funkcie. Prípadné zmeny budú uskutočnené na budúcej schôdzke. Členské bolo ustálené na 1 korunu československú mesačne, že sa zaplatí vždy prvú nedeľu v mesiaci. Schôdzky budú každú nedeľu a vždy sa niečo užitočné preberie.

3. Usporiadanie náboženského večierka na Deň reformácie.⁴²

Na návrh predsedu sa združenie uznieslo na usporiadaní náboženského večierka na Deň reformácie. Niektoré body programu boli hneď schválené, ostatné sa ustália na najbližšej⁴³ schôdzke.

³⁸ = v origináli „zadržanej.“

³⁹ AGS ECAV RA, Zápisnice spolku..., bez signatúry, nečíslované.

⁴⁰ = v origináli „k združeneckej práci.“

⁴¹ = manželka duchovného.

⁴² = v origináli opačne: „deň Reformácie.“ Šlo o dôležitý dátum: na 30. 10. 1932 pripadalo okrúhle 415. výročie vystúpenia Dr. Martina Luthera.

⁴³ = v origináli „príducej.“

4. Voľné návrhy.

Voľných návrhov nebolo, schôdzka zakončená večernou piesňou a modlitbou.

Dokument 2:

Zápisnica,
napísaná na riadnej schôdzke dňa 9. októbra 1932.⁴⁴

1. Zahájenie.

Schôdzku zahájil Juraj Raab (Kello), predseda. Srdečne privítal mládež a poďakoval jej za tak hojnú účasť. Po zaspievaní nábožnej piesne a po modlitbe hneď ujal sa slova, aby dal ďalšie návrhy ohľadom usporiadania večierka na Deň reformácie.

2. Diskusia o večierku.

Združenie uznieslo sa na tom, že večierok dňa 30. 10. 1932 usporiada samostatne. Konat' sa bude ofera a finančný výťažok⁴⁵ bude venovaný na harmóniový fond.⁴⁶

Pán predseda vyhlásil, že program večierka⁴⁷ bolo by nutné doplniť. Navrhol, že za vhodné by uznal, aby na večierku bol prednesený „Dialóg,“ ktorý predstavuje wormský⁴⁸ výsluch Luthera a jeho rozhovor s (Johannom)⁴⁹ Eckom.⁵⁰ Potom dialóg prečítal. Mládež uznala ho pre tento cieľ za vhodný a pánov predsedov návrh schválila. Celkový program ustálený nebol, ustáli sa na budúcej schôdzi.

3. Diskusia o konaní schôdzi.

Brat predseda a sestra tajomníčka navrhujú, aby schôdzky boli konané v nedeľu popoludní, lebo večer v tej istej miestnosti majú schôdzky „Evanjelická jednota“ a „Evanjelický spolok.“ Návrh väčšinou hlasov nebol prijatý. Schôdzky sa budú konať⁵¹ prvú a druhú nedeľu v mesiaci o 8. hodine večer, iné schôdzky riadne o 7. hodine ako doteraz.

4. Voľné návrhy.

Voľných návrhov nebolo.

Po precvičení piesne na večierok, modlitbe a nábožnom speve schôdzka ukončená.

Dokument 3:

Zápisnica,
napísaná na riadnej schôdzke dňa 16. októbra 1932.⁵²

⁴⁴ AGS ECAV RA, Zápisnice spolku..., bez signatúry, nečíslované.

⁴⁵ = v origináli „výsledok.“

⁴⁶ = lepšie povedané, fondu na zakúpenie harmónia.

⁴⁷ = v origináli „večierkový program.“

⁴⁸ = možno správnejšie napríklad: „vykonaný na sneme vo Wormse.“

⁴⁹ Ak nie je uvedené inak, doplnenia v zátvorke predstavujú doplnenie textu mnou (JJ). Jedinú výnimku predstavuje priezvisko duchovného: Raab-Kello.

⁵⁰ Autorka zjavne uvádzala priezviská tak, ako ich počula. I na tomto mieste zapísala „Ek“ namiesto správnej podoby „Eck,“ preto sa domnievam, že aj priezvisko „Kaclová“ malo správne znieť - vzhľadom k nemeckému pôvodu - „Katzlová,“ no keďže nešlo o známu osobnosť, netrúfam si tvrdiť nič naisto a v jej prípade do textu nezasahujem.

⁵¹ = v origináli „zadržované budú.“

⁵² AGS ECAV RA, Zápisnice spolku..., bez signatúry, nečíslované.

Schôdza zahájená nábožným spevom a modlitbou.

Brat predseda srdečne privítal členov a prikrečil k ďalšiemu konaniu.

Prečítaná bola zápisnica z minulej a predminulej schôdze.

Brat predseda doniesol niekoľko exemplárov Nového rodu a navrhol, že za vhodné by uznal, aby pre Združenie bol predplatený. Nový rod bude predplatený.

Program na večierok ustálil sa asi nasledovne: krátky výklad Písma svätého – recitácie – hudobné čísla – spevokol – kvartet – prednáška 300 – ročnej pamiatky smrti švédskeho kráľa Gustáva (II.) Adolfa – dialóg. Ofera má sa vyberať ako obyčajne pred začatím večierka.

Brat predseda čítal o prenasledovaní kresťanov za panovania rímskeho cisára Nera.⁵³ Tiež prečítal aj veľmi krásnu báseň „Kolíska a rakva.“⁵⁴

Po precvičení piesne nábožným spevom a modlitbou schôdza zakončená.

Dokument 4:

Zápisnica,

napísaná na schôdzi dňa 23. októbra 1932.⁵⁵

Schôdza zahájená nábožným spevom a modlitbou.

Brat predseda čítal ďalej dejiny prenasledovania kresťanov.

Sestra tajomníčka K. Brocková predniesla utešenú báseň Braxatorisovu „Pustovník.“

Ustálilo sa, že náboženský večierok sa nebude konať na deň pamiatky reformácie, ale na deň 300. ročnej pamiatky smrti švédskeho kráľa Gustáva (II.) Adolfa, to jest dňa 6. novembra 1932.

Nábožným spevom a modlitbou schôdza zakončená.

Dokument 5:

Zápisnica,

napísaná dňa 30. októbra 1932.⁵⁶

Schôdza zahájená nábožným spevom a modlitbou.

Brat predseda čítal ďalej históriu prenasledovania kresťanov.

Sestra tajomníčka predniesla krásnu báseň „Pod' s nami“ od Braxatorisa.

Po precvičení piesne na večierok nábožným spevom a modlitbou schôdza zakľúčená.

Dokument 6:

Zápisnica,

napísaná dňa 13. novembra 1932.⁵⁷

Schôdza zahájená nábožným spevom a modlitbou.

⁵³ = v origináli „Nerona.“

⁵⁴ = v origináli „rakev.“

⁵⁵ AGS ECAV RA, Zápisnice spolku..., bez signatúry, nečíslované.

⁵⁶ AGS ECAV RA, Zápisnice spolku..., bez signatúry, nečíslované.

⁵⁷ AGS ECAV RA, Zápisnice spolku..., bez signatúry, nečíslované.

Brat predseda privítal členov a poďakoval sestram, ktoré zbierali milodary na Evanjelický mikulášsky sirotinec,⁵⁸ za ich prácu.

Potom prečítal nám o zlovykoch, ktoré sú predovšetkým⁵⁹ po dedinách rozšírené, ako oplakávanie mŕtvych, pijatiky a hody, tzv. kary pri mŕtvolách. Ďalej čítal nám úryvok z Lutherovho života, keď pribil 95 téz⁶⁰ na dvere chrámu vo Wittenbergu.⁶¹

Sestra J. Králová predniesla krásnu báseň „Legenda dneška,“ za ktorú sa jej brat predseda poďakoval.

Nábožným spevom a modlitbou schôdza zakončená.

Dokument 7:

Zápisnica,

napísaná na riadnej schôdzi dňa 20. novembra 1932.⁶²

Schôdza zahájená nábožným spevom a modlitbou.

Sestra M. Králová predniesla báseň „Dúfaj.“

Prečítané boli zápisnice z minulých schôdzí.

Brat predseda čítal o druhom zlovyku, ktorý je v ľudskej spoločnosti najviac rozšírený. Týmto najhorším zlovykom je hrešenie, na darmo branie mena Božieho.

Báseň „Na galejach“ predniesla L. Benková.

Aby sa fond na zakúpenie harmónia zväčšil, naše združenie hodlá na Vianoce zahrať divadlo.

Margita Pavlínyová predniesla báseň „Kto“ od M. Braxatorisa.

Brat predseda poďakoval sestram prednášateľkám za pekné básne. Ďalej poznamenal, že naše združenie má byť aj teraz prihlásené do Zväzu.

Nábožným spevom a modlitbou schôdza zakľúčená.

Dokument 8:

Zápisnica,

napísaná dňa 27. novembra 1932.⁶³

Schôdzu zahájil brat predseda.

Po zaspievaní nábožnej piesne a po modlitbe prečítaná bola zápisnica z minulej schôdze, konanej dňa 20. novembra 1932.

Potom brat predseda prečítal divadelný kus „Maruša a Helena,“ ktorý združenie hodlá zahrať na Vianoce. Je to kus vianočný, čisto evanjelický.

Nábožným spevom a modlitbou schôdza zakončená.

⁵⁸ = možno lepšie povedané: sirotinec vo vtedajšom Liptovskom Svätom Mikuláši.

⁵⁹ = v origináli „hlavne.“

⁶⁰ = v origináli „punktov.“

⁶¹ Dnes vieme, že ide o legendu, rozšírenú jeho najbližším spolupracovníkom, Filipom Melanchtonom. Luther tézy poslal na posúdenie Albrechtovi, biskupovi z Mainzu.

⁶² AGS ECAV RA, Zápisnice spolku..., bez signatúry, nečíslované.

⁶³ AGS ECAV RA, Zápisnice spolku..., bez signatúry, nečíslované.

Dokument 9:

Zápisnica,

napísaná na schôdzi dňa 4. decembra 1932.⁶⁴

Schôdza zahájená nábožným spevom a modlitbou.

Brat predseda predniesol, že všade inde združenia mládeže, ako aj evanjelické jednoty sú pomenované podľa niektorého významného človeka, týmto uctí sa pamiatka významných mužov.

Preto aj naše združenie malo by byť pomenované podľa niektorého významného človeka. Uznieslo sa na tom, že združenie bude pomenované podľa profesora bývalého gymnázia vo Veľkej Revúcej,⁶⁵ Samuela Ormisa a volať sa bude Združenie evanjelickej mládeže (Jednota Samuela Ormisa).

Keďže naše združenie stane sa Jednotou, je potrebné, aby malo svoje pečatidlo⁶⁶ a aby jeho členovia mali odznaky. Tieto odznaky môžu byť dvojaké a to: odznaky Zväzu s nápisom: „Zväz evanjelickej mládeže,“ alebo len pre revúcke združenie s nápisom: „Z. E. M. (Jednota Samuela Ormisa).“ Že aké odznaky dá združenie vyrobiť pre svojich členov, rozhodne sa na budúcej schôdzi.

Knihovnička predošlého združenia⁶⁷ odovzdala knihy, ktoré tvorili vlastníctvo združenia. Keďže pri voľbe funkcionárov knihovnička volená nebola, preto že združenie nemalo žiadne knihy, brat predseda navrhol, aby voľba funkcionárov bola doplnená.

Za knihovničku bola zvolená⁶⁸ sestra Jolanka Králová.

Brat predseda odovzdal jej knihy a prial jej veľa zdaru k nastávajúcej práci. Novo zvolená knihovnička sa ujala svojej funkcie a za prejavenu dôveru sa srdečne poďakovala.

Modlitbou schôdza zakončená.

Dokument 10:

Zápisnica,

napísaná dňa 18. decembra 1932.⁶⁹

Schôdzu zahájil brat predseda, srdečne privítal členov a priročil k ďalšiemu konaniu.

Prečítané boli zápisnice zo schôdzí, konaných dňa 23., 30. októbra, 4. decembra 1932. Zápisnice boli schválené a vzaté na vedomie.

Brat predseda v krátkosti prečítal stanovы združenia⁷⁰ a pripomenul, že každý člen mal by ich poznať, lebo len tak sa v združení udrží poriadok a disciplína.

Potom predniesol nám utešenú báseň „Olinka.“

⁶⁴ AGS ECAV RA, Zápisnice spolku..., bez signatúry, nečíslované.

⁶⁵ = dnes nazývané „Prvé slovenské gymnázium,“ existovalo v období 1862 – 1874. Pojem „Veľká Revúca“ sa používal súběžne s označením „Revúca“ až do roku 1930.

⁶⁶ = v origináli „razítko.“

⁶⁷ = šlo o Helenu Homolovú; jej krstné meno zapísali v maďarskej podobe – „Ilona.“

⁶⁸ = v origináli „vyvolená.“

⁶⁹ AGS ECAV RA, Zápisnice spolku..., bez signatúry, nečíslované.

⁷⁰ = v origináli „združenecké stanovы.“

Sestra podpredsedníčka prečítala životopis veľmi významného muža, Bjornstjerne Bjornsona, nórskeho básnika, politika, ktorý sa narodil pred 100 rokmi v Nórsku dňa 8. decembra 1832 a ktorého každý Slovak a Čech má s vdáčným srdcom spomínať, lebo vykonal pre Slovákov a Čechov nehynúcu prácu.

Združenie hodlá usporiadať čajový večierok, že kde a kedy sa bude konať, o tom najbližšie sa rozhodne.

Nábožným spevom a modlitbou schôdza zakončená.

Dokument 11:

Zápisnica,

napísaná dňa 1. januára 1933.⁷¹

Schôdza zahájená nábožným spevom a modlitbou.

Združenie ďakuje milostivej panej Irene Raab(ovej) – Kellovej, taktiež aj bratovi predsedovi za ich neúnavnú, neoceniteľnú prácu pri nacvičení divadla na vianočný večierok. Brat predseda čo najsrdečnejšie ďakuje nižšie označeným, ktorí svojou spoluprácou prispeli ku zdaru večierka. V prvom rade ďakuje sestre tajomníčke K. Brockovej a jej matke, Emílii Brockovej, bratom kostolníkom K. Benkovi, A. Ivanovi, tiež J. Ivanovi, bratovi zapisovateľovi G. Brockovi, slečne V. Čipkovej, A. Drenkovi, J. Niarimu ml. Taktiež ďakuje aj všetkým bratom a sestrám, účinkujúcim na večierku.

Sestra pokladníčka podáva podrobnú správu o pokladni: starý vklad v Tatra banke činí 79,90 korún československých. Členské príspevky na október, november, december 1932 činia 120 korún československých. Výdavok bol 65 korún československých. Príjem z konaného vianočného večierka je 1 601,80 korún československých, výdavok bol 485,20; celý príjem 2 154,70, všetok výdavok 550,20, čistý zisk činí 1 574,50 korún československých, ktorý obnos je uložený v Tatra banke.

Brat predseda navrhol, že by združenie mohlo usporiadať náboženský večierok. S týmto návrhom každý súhlasil a večierok sa bude konať, ale kedy, to nebolo rozhodnuté.

Potom brat predseda prečítal poučný článok o treťom ľudskom zlovyku, o súdení sa.⁷²

„Ktorý si sľúbil nám,“ báseň k novému roku, predniesla M. Rusnáková.

Sestra J. Šramková predniesla báseň „Aj, stojím pri dverách.“⁷³

Brat predseda sa im za pekné básne poďakoval.

Nábožným spevom a modlitbou schôdza zakončená.

Dokument 12:

Zápisnica,

napísaná na schôdzi, konanej dňa 8. januára 1933.⁷⁴

Schôdza zahájená nábožnou piesňou a modlitbou.

⁷¹ AGS ECAV RA, Zápisnice spolku..., bez signatúry, nečíslované.

⁷² = v origináli „o pravotení.“

⁷³ = v origináli „u dvier.“

⁷⁴ AGS ECAV RA, Zápisnice spolku..., bez signatúry, nečíslované.

Prečítané boli zápisnice zo dňa 18. decembra a 1. januára.

Brat predseda referuje. Evanjelická jednota mieni usporiadať náboženský večierok, na ktorom žiada aj našu účasť, ktorú brat predseda sľúbil.

Navrhované bolo, aby združenie usporiadalo čajový večierok. Mienky boli rôzne. Do budúcej schôdze má každý uvažovať o tom, či sa má čajový večierok konať, alebo nie.

Nábožným spevom a modlitbou schôdza zakončená.

Po zakončení bola precvičená pieseň „Až boje pozemské skončia raz.“

Dokument 13:

Zápisnica,

napísaná na riadnej schôdzi Združenia evanjelickej mládeže v Revúcej, konanej dňa 15. januára 1933.⁷⁵

Schôdzu zahájil brat predseda nábožným spevom a modlitbou.

Brat predseda ďakuje bratovi Turčányimu za kľúč, zhotovený pre zborovú miestnosť.

Pre neprítomnosť sestry zapisovateľky zápisnica z minulej schôdze prečítaná nebola.

Brat predseda prečítal nám článok z Nového rodu „Muky sa dejú,“ ku ktorému predniesol rôzne spôsoby mučenia, uskutočňované⁷⁶ španielskymi inkvizítormi kvôli domnienke, že tým⁷⁷ priviedli ľudskú dušu k spásu. Prečítal nám báseň „Pre Boha“ od Braxatorisa.

Keďže žiadnych návrhov nebolo, schôdza bola zakončená nábožným spevom a modlitbou. Po zakončení precvičená bola pieseň „Až boje pozemské skončia raz.“

Dokument 14:

Zápisnica,

napísaná na schôdzi dňa 22. januára 1933.⁷⁸

Schôdza zahájená nábožným spevom a modlitbou.

Brat predseda žiada zvolenie členov k čajovému večierku. Rozhodlo sa, že sa bude konať 28. februára 1933. Vstupné pre nečlenov sa neustálilo, ustáli sa na budúcej schôdzi.

Potom brat predseda prehovoril o dojmoch, ktoré človek nadobudne, keď v cudzine chodí. Predmetom tejto prednášky bol Frankeho sirotinec v Halle.

Zmienil sa tiež o tom, že mieni zaviesť prednášky so svetelnými obrazmi.

Báseň „Bohatý mládenec“ predniesla sestra Homolová, za ktorú sa jej brat predseda poďakoval.

Nábožným spevom a modlitbou schôdza zakončená.

⁷⁵ AGS ECAV RA, Zápisnice spolku..., bez signatúry, nečíslované.

⁷⁶ = v origináli „prevádzané“

⁷⁷ = v origináli „v tom domnení, ako by tým.“

⁷⁸ AGS ECAV RA, Zápisnice spolku..., bez signatúry, nečíslované.

Dokument 15:

Zápisnica,

napísaná nariadnej schôdzi 5. februára 1933.⁷⁹

Schôdza zahájená nábožným spevom a modlitbou.

Brat predseda privítal členov a prikrčil k ďalšiemu rokovaníu.

Zápisnica pre neprítomnosť zapisovateľky nebola prečítaná. Namiesto zapisovateľa brata Brocku, ktorý (za funkciu) poďakoval,⁸⁰ za zapisovateľku zvolená sestra Valentínyová.

Brat predseda prečítal z Nového rodu správu o našom združení. Zmena nastala v zozname činníkov voľbou zapisovateľky a revízora účtov, J. Šudrláka, zvoleného tiež (na)miesto brata Brocku.

Brat predseda ukázal ďalej obrázky, súvisiace⁸¹ s jeho predošlou prednáškou.

Brat Šturman oboznámil nás v peknej prednáške so životom a dielom nášho básnika a spisovateľa (Svetozára Hurbana) Vajanského. Brat predseda ďakuje mu za ňu a odporúča⁸² mládeži, aby čítala knihy Vajanského a ostatných slovenských spisovateľov. Knihy si členovia môžu vypožičiavať i z knižnice združenia, ktorá je síce ešte malá, ale bude časom doplnená.

Pekne predniesla báseň „Pustovník“⁸³ sestra Končková, bola jej vyslovená vďaka.

Naposledy sa rokuje o čajovom večierku, či sa skutočne má konať.⁸⁴ Rozhodnuté, že áno, brat predseda zostaví program a rozdá úlohy. Keď žiadnych námietok a návrhov nebolo, schôdza nábožným spevom a modlitbou zakončená.

Dokument 16:

Zápisnica,

napísaná dňa 12. februára 1933.⁸⁵

Schôdza zahájená nábožným spevom a modlitbou.

Brat predseda pokračuje v dojmoch, ktoré zažil v cudzine. Predmetom tejto prednášky bol Wittemberg, Lutherovo pôsobisko. K prednáške pripojil i obrázky.

Prečítal tiež báseň „Lakomý roľník“ od Braxatorisa.

Nábožným spevom a modlitbou schôdza zakončená.

Dokument 17:

Zápisnica, napísaná na schôdzi dňa 12. marca 1933.⁸⁶

Nábožným spevom a modlitbou schôdza zahájená.

Prečítané boli zápisnice z minulých schôdzí.

⁷⁹ AGS ECAV RA, Zápisnice spolku..., bez signatúry, nečíslované.

⁸⁰ = v origináli jednoducho: „zaďakovavšieho zapisovateľa, brata Brocku.“

⁸¹ = v origináli „súvislé.“

⁸² = v origináli „doporučuje.“

⁸³ = možno totožná s poémou, ktorá zaznela na schôdzi 13. októbra 1932.

⁸⁴ = v origináli „či v skutku má byť zadržaný.“

⁸⁵ AGS ECAV RA, Zápisnice spolku..., bez signatúry, nečíslované.

⁸⁶ AGS ECAV RA, Zápisnice spolku..., bez signatúry, nečíslované.

Brat predseda víta členov po dlhšej prestávke, ktorú zapríčinili prípravy k čajovému večierku. Večierok sa konal 26. februára s pekným úspechom mravným i hmotným.

Združenie ďakuje milostivej pani Raabovej a pani Končkovej, ďalej bratom Ivanovcom a pánu Gajdošovi s paňou za ich pomoc, ktorou prispeli k zdaru nášho večierka. Taktiež mestskej rade za poskytnutie⁸⁷ miestnosti má byť vyslovená vďaka. Hmotný výsledok večierka je 745 korún československých, z toho výdavok 241 korún československých, čistý zisk 504 korún československých.

Prednáška so svetelnými obrazmi sa konala 5. marca. Pri⁸⁸ tejto príležitosti dala obec sálu zdarma. Príjem 94,70 korún československých. Prednášky sa konali i v Mokrej Lúke, Dlhej Lúke a Jelšavskej Teplici.

Brat predseda oznamuje, že konvent prijal návrh na stavbu siene pre združenie jednohlasne a bez námietok. Budúci rok združenie bude už mať asi vlastnú budovu.

Brat predseda pokračuje vo svojich dojmach z ciest, prehovoril o Lutherovom živote vo Wartburgu a Eisenachu.

Nábožným spevom a modlitbou schôdza zakončená.

Dokument 18:

Zápisnica,

napísaná na schôdzi dňa 19. marca 1933.⁸⁹

Schôdza zahájená nábožným spevom a modlitbou.

Po prečítaní zápisníc pripája⁹⁰ brat predseda ku spomínaným prednáškam so svetelnými obrazmi, že mravný výsledok bol pekný, hmotný malý. Ofery sa nekonali iba v Mokrej Lúke.

Oznamuje tiež, že na práve konanej schôdzi Evanjelickej jednoty bola vyslovená vďaka za účinkovanie na večierku. Peňažnú⁹¹ odmenu v mene združenia brat predseda neprijal.

Ďalej pokračuje brat predseda v opisovaní dojmov z Eislebenu a Wormsu. Týmto i dokončil cyklus dojmov z Lutherovho života.

Brat predseda prečítal báseň „V pôste“ od Braxatorisa.

Potom nasledoval rozhovor. Medzi inými prehovoril na žiadosť brata predsedu brat kaplán M. Viest z Ratkovej o účinkovaní združenia v Ratkovej.

Nábožným spevom a modlitbou schôdza zakončená.

Dokument 19:

Zápisnica,

napísaná dňa 26. marca 1933.⁹²

Schôdza zahájená nábožným spevom a modlitbou.

⁸⁷ = v origináli „prepustenie.“

⁸⁸ = v origináli „k.“

⁸⁹ AGS ECAV RA, Zápisnice spolku..., bez signatúry, nečíslované.

⁹⁰ = v origináli „pripojuje.“

⁹¹ = v origináli „peňažitú.“

⁹² AGS ECAV RA, Zápisnice spolku..., bez signatúry, nečíslované.

Brat predseda víta členov a oznamuje, že práve vypĺňa⁹³ dotazník o účinkovaní združenia.

Brat Šturman prednáša o dielach najväčšieho slovenského básnika Hviezdoslava. Človeku obrovského umu, najväčšom zjave v našom národe, aký sa objaví raz za storočie.⁹⁴ Brat predseda sa mu za prednášku poďakoval.

Sestra Vešelényiová predniesla pekne báseň „V pôste“ od Braxatorisa. Bola jej tiež vyslovená vďaka.

Nasledovalo zostavenie programu na budúcu schôdzu. Báseň prednesie sestra Farkašová.

Brat predseda oznámil smutnú novinu o padnutí kríža, ktoré asi spôsobí oneskorenie stavby budovy (siene).⁹⁵

Nábožným spevom a modlitbou schôdza zakončená.

Dokument 20:

Zápisnica,

napísaná na schôdzi dňa 23. apríla 1933.⁹⁶

Schôdzu zahájil brat predseda nábožným spevom a modlitbou.

Sestra Liptáková predniesla báseň „Rozsobáš“ od Braxatorisa.

Brat predseda oznamuje smutnú správu o smrti velebného pána biskupa Dušana Fajnora. Združenie uctilo jeho pamiatku povstaním a vypočutím krátko životopisu nebohého pána biskupa.

Brat predseda ďalej oznamuje, že 12. generálny zjazd evanjelickej mládeže sa bude konať v Myjave v dňoch 28. – 30. júna. Rokovalo sa o vyslaní delegácie na tento zjazd. Vec zostala nerozriešená, na uvažovanie.

18. júna bude seniorátny zjazd gemerskej evanjelickej mládeže v Budikovanoch. Združenie dostalo formálne pozvanie i so spevokolom. Rozhodlo sa, že na zjazd sa pôjde.

Nábožným spevom a modlitbou schôdza zakončená.

Dokument 21:

Zápisnica,

napísaná dňa 30. apríla 1933.⁹⁷

Schôdza zahájená nábožným spevom a modlitbou.

Sestra Farkašová predniesla báseň „Žobrák“ od Ľudmily Podjavorinskej. Brat predseda jej vyslovil vďaka a uznanie za usilovnosť.

Brat predseda predniesol ďalej niečo poučného a historického o veľkonočných sviatkoch a prečítal veľkonočnú báseň od Braxatorisa.

Nábožným spevom a modlitbou bola schôdza zakončená.

⁹³ = v origináli „vypĺňuje.“

⁹⁴ = v origináli „akého je raz v storočí.“

⁹⁵ = v origináli „čím bude asi postihnutá stavba budovy opozdením.“

⁹⁶ AGS ECAV RA, Zápisnice spolku..., bez signatúry, nečíslované.

⁹⁷ AGS ECAV RA, Zápisnice spolku..., bez signatúry, nečíslované.

Dokument 22:

Zápisnica,

napísaná na schôdzi 7. mája 1933.⁹⁸

Nábožným spevom a modlitbou schôdza zahájená.

Brat predseda venoval spomienku pamiatke (Milana Rastislava) Štefánika. Prečítal úryvky o živote a práci najväčšieho slovenského hrdinu. Jeho heslom bolo: „veriť, milovať, pracovať,“ čoho sa i držal a verne plnil.

Prečítal i peknú báseň, ktorú napísal Janko Elen (?) rok po Štefánikovej smrti jeho matke.

Nábožným spevom a modlitbou schôdza ukončená.

Dokument 23:

Zápisnica,

napísaná na schôdzi dňa 14. mája 1933.⁹⁹

Schôdza bola zahájená bratom predsedom.

Srdečne privítal členov a pristúpil¹⁰⁰ k ďalšiemu konaniu. Prečítal niekoľko článkov o pôvode a význame sviatkov, rozdelení¹⁰¹ cirkevného roka, o nedeli Smrtnej, Kvetnej, o Veľkej noci. Tiež peknú báseň „Tri hody“ od Braxatorisa.

Nábožným spevom a modlitbou schôdza ukončená.

Dokument 24:

Zápisnica,

napísaná na schôdzi dňa 21. mája 1933.¹⁰²

Schôdzu zahájil brat predseda.

Srdečne privítal členov, potom dokončil oboznamovanie s rozdelením cirkevného roka. Oboznámil nás s pôvodom a významom sviatkov, ktoré sú po Veľkej noci, o Vstúpení, o slávnostiach svätodušných a o sv. Trojici. Predniesol... báseň „Oheň“ od Rázusa.

Nábožným spevom a modlitbou schôdza zakončená.

Dokument 25:

Zápisnica,

napísaná dňa 28. mája 1933.¹⁰³

Schôdza zahájená nábožným spevom a modlitbou.

Brat predseda predniesol o zlozvyku, ktorý je v ľudskej spoločnosti veľmi rozšírený, o fajčení, tiež o užívaní ópia a hašiša, ktoré jedy sú ľudskému zdraviu veľmi škodlivé. Predniesol aj peknú báseň „Zostaň, Pane“ od Gregora Urama Podtatranského.

⁹⁸ AGS ECAV RA, Zápisnice spolku..., bez signatúry, nečíslované.

⁹⁹ AGS ECAV RA, Zápisnice spolku..., bez signatúry, nečíslované.

¹⁰⁰ = v origináli „prikročil.“

¹⁰¹ = v origináli „zadelení.“

¹⁰² AGS ECAV RA, Zápisnice spolku..., bez signatúry, nečíslované.

¹⁰³ AGS ECAV RA, Zápisnice spolku..., bez signatúry, nečíslované.

Brat predseda navrhuje, aby združenie podniklo výlet na Muránsky hrad, odkiaľ by sa mohlo ísť na Muránsku Hutu. Návrh bol prijatý, výlet stanovený na deň 15. júna.

Nábožným spevom a modlitbou schôdza zakončená.

Dokument 26:

Zápisnica,

napísaná dňa 4. júna 1933.¹⁰⁴

Schôdzu zahájil brat predseda nábožným spevom a modlitbou.

Privítal členov a pokračoval v cykle o rozdelení cirkevného roka. O sviatkoch svätodušných, o trojičnej nedeli. Sviatku posvätenia¹⁰⁵ chrámu, slávnosti vďaky za úrody zemské¹⁰⁶ a pamiatke zosnulých.

Pri príležitosti zájazdu do Budikovian boli rozdane básne sestre Ferdinandyovej – báseň „Uvädnutý“¹⁰⁷ trojlístok,“ sestre Valentínyovej – báseň „Prečo“ od Braxatorisa. Súčasne na privítanie kňaza báseň dostala sestra Liptáková.

Brat predseda zakončil schôdzu nábožným spevom a modlitbou.

Dokument 27:

Zápisnica,

napísaná na schôdzi dňa 11. júna 1933.¹⁰⁸

Schôdzu zahájil brat predseda. Srdečne privítal členov a prikrečil k ďalšiemu konaniu.

Brat predseda prečítal z Nového rodu zaujímavý článok o tanci. O jeho význame a vzťahu evanjelickej mládeže k tancu.

Brat predseda tiež prečítal, ktoré (básne) budú prednesené v Budikovianoch. „Uvädnutý trojlístok,“ dojmavá báseň z dôb svetovej vojny a „Prečo,“ básne od Braxatorisa. Rozdane boli tiež básne, ktoré budú prednesené pri príležitosti pastorálnej konferencie sestre Farkašovej a Šramkovej, duet zaspievajú sestry Končková a Králová. Rokovalo sa opäť o výlete. Rozhodlo sa, že sa bude konať pri priaznivom počasí.

Keď iného nebolo na prerokovanie, schôdza bola zakončená nábožným spevom a modlitbou.

Dokument 28:

Zápisnica,

napísaná na 1. valnom zhromaždení Združenia evanjelickej mládeže dňa 9. júla 1933.¹⁰⁹

¹⁰⁴ AGS ECAV RA, Zápisnice spolku..., bez signatúry, nečíslované.

¹⁰⁵ = v origináli „posviacky.“

¹⁰⁶ = v origináli jednoducho „slávnosti žne.“ S dlhším variantom som sa osobne stretol a javí sa mi vhodnejší.

¹⁰⁷ = v origináli „uvädľý.“

¹⁰⁸ AGS ECAV RA, Zápisnice spolku..., bez signatúry, nečíslované.

¹⁰⁹ AGS EVAV RA, jednotlivina bez fascikla a bez signatúry, nečíslované.

Na zahájenie zaspievala mládež hymnu evanjelickej mládeže.¹¹⁰

Brat predseda prehovoril o založení združení mládeže, ktorých počet stále rastie (z 24 združení s 250 členmi na 185 združení s 3 000 členmi). Potom o vzrasť a práci v našom združení, ktoré plnilo svoju úlohu,¹¹¹ čo dokazuje i uznanie, ktoré dostalo na pastorálnej konferencii od Dr. Osuského, tiež na zjazde na Budikovanoch.

Nasledujú správy činovníkov: Brat tajomník podáva správu o činnosti združenía evanjelickej mládeže v minulom roku. Na konci svojej správy poďakoval v mene združenía bratovi predsedovi za jeho neúnavnú prácu. A mládež povzbudil, aby vytrvala i v budúcnosti. Sestra pokladníčka podala správu o stave pokladne. Združenie má 2 111 korún československých harmóniový fond. Naposledy číta sestra kostolníčka správu o stave knižnice.

Po prečítaní správ brat predseda ďakuje funkcionárom i všetkej mládeži za činnosť. Valné zhromaždenie bolo spevom posledného verša hymny zakončené.

Dokument 29:

Zápisnica,

napísaná na schôdzke Združenía evanjelickej mládeže dňa 17. septembra 1933.¹¹²

Po zaspievaní hymny evanjelickej mládeže a modlitbe brat predseda privítal členov v novom období účinkovania. Voľby nových funkcionárov sa budú konať len na budúce za väčšej účasti.

Brat predseda ako na počiatok predkladá mládeži otázky: Ako by sa dala i ostatná mládež pripútať do združenía? Väčšmi spolu držať? O čom mládež má premýšľať a podať úsudky. Tiež hodlá založiť nedeľnú školu, kde prispenie mládeže je potrebné.

Na budúci mesiac pripadá 450. výročie narodenia (Martina) Luthera, ktoré by sa oslávilo obvyklým náboženským večierkom. Ako na povzbudenie prečítal brat predseda list, napísaný zostavovateľom zborníka, pánom biskupom Fajnorom: „Prívet mládeži k jubilejnému zjazdu v Banskej Bystrici.“

Nábožným spevom a modlitbou schôdza zakončená.

Dokument 30:

Zápisnica,

napísaná na schôdzi dňa 24. septembra 1933.¹¹³

Schôdza zahájená nábožným spevom a modlitbou.

Brat predseda s ľútosťou zistil, že účasť je tak malá, že sa nedá nič robiť. Znova sa pýta, čo môže byť príčinou tej ľahostajnosti.¹¹⁴ Z prítomných však nikto nevie odpovedať.

¹¹⁰ Ide o pieseň „K trónu slávy Tvojej...“

¹¹¹ = v origináli „úkol.“

¹¹² AGS ECAV RA, Zápisnice spolku..., bez signatúry, nečíslované.

¹¹³ AGS ECAV RA, Zápisnice spolku..., bez signatúry, nečíslované.

¹¹⁴ = v origináli „netečnosti.“

Brat predseda prečítal dojímavú báseň „Syn starého Ambra“ o smrti malého žiačika.

Nábožným spevom a modlitbou schôdzu ukončil.

Dokument 31:

Zápisnica,

napísaná na schôdzi dňa 1. októbra 1933.¹¹⁵

Nábožným spevom a modlitbou schôdza započatá.

Brat predseda vítal už vo väčšom počte zhromaždenú mládež.

Brat predseda oznamuje smutnú správu o smrti Dr. Michala Lučanského, predsedu zväzu evanjelickej mládeže. Dnešnú schôdzu venuje výlučne jeho pamiatke. Združenie (si) uctí jeho pamiatku povstaním a vypočutím článku z Nového rodu od čestného predsedu združenia, Dr. Osuského.

Prečítal ďalej jeho krátky, ale dojemný životopis. Zomrel 25. júla, zanechal manželku s 3 sirotami, posledná narodila sa, keď on zomieral.

Tiež spomienky J. Čierneho, ktorý oceňuje jeho obetavú prácu a pomoc v rodnej dedinke Važci pri zhubnom požiari.

Báseň od Križanovej Na rozlúčku v Novom rode uverejnenú.

Brat predseda prečítal báseň „Pohreb“ zo zbierky básní „Golgota“ od nebohého Dr. Lučanského. Jeho básne dýchajú životným smútkom.

Nábožným spevom a modlitbou schôdza zakončená.

Dokument 32:

Zápisnica,

napísaná na schôdzi 8. októbra 1933.¹¹⁶

Nábožným spevom a modlitbou schôdza zahájená.

Brat predseda oznamuje, že prišli¹¹⁷ legitimácie pre členov, ktoré po vyplnení budú rozdelené. Prišla tiež zbierka básní „Golgota“, ktorá sa zakúpi pre knižnicu a rámcový program združenia, ktorý je však (určený) pre vyspelejšie združenia.

Brat predseda predniesol o živote 12 apoštolov. Oboznámil nás s pôsobením prvých 6 apoštolov. Nabudúce bude pokračovať.

Prečítal tiež básne „Tvoji sme, Pane“ a „Slzy“ zo zbierky básní „Golgota.“

Nábožným spevom a modlitbou bola schôdza zakončená.

Dokument 33:

Zápisnica,

napísaná dňa 15. októbra 1933.¹¹⁸

Nábožným spevom a modlitbou schôdza zahájená.

Brat predseda pokračuje vo svojej prednáške o živote apoštolov.

Prečítal báseň „Na jazere Genezaretskom“ od Braxatorisa.

¹¹⁵ AGS ECAV RA, Zápisnice spolku..., bez signatúry, nečíslované.

¹¹⁶ AGS ECAV RA, Zápisnice spolku..., bez signatúry, nečíslované.

¹¹⁷ = v origináli „došli.“

¹¹⁸ AGS ECAV RA, Zápisnice spolku..., bez signatúry, nečíslované.

Oznamuje potom radostnú správu, že stavba budovy (siene) v najbližších dňoch sa započne.

Nábožným spevom a modlitbou schôdzku zakončil.

Dokument 34:

Zápisnica,

napísaná na schôdzi dňa 22. októbra 1933.¹¹⁹

Nábožným spevom a modlitbou schôdza započatá.

Brat predseda oznamuje, že zbierka na sirotinec bola uskutočnená, výsledok – 520 korún československých a prírodniny – uspokojujúci, hoci i trocha menší, než vlani. I pri tejto príležitosti ďakuje sestrám zberateľkám: sestrám Liptákovej, Homolovej, N. Ferdinandyovej a Fischerovej.¹²⁰

Pokračuje v oboznamovaní zo životom apoštolov výkladom o živote apoštola Pavla, najväčšieho rozširovateľa učenia Kristovho.

Prečítal báseň „Pavol apoštol na cestách“ od Braxatorisa.

Báseň „Zo sanatória“ od Zorníčka (?) predniesol hosť nášho združenia, právnik Ján Skalský. Brat predseda mu za prednes srdečne ďakoval.

Nábožným spevom a modlitbou bola schôdza zakončená.

Dokument 35:

Zápisnica,

napísaná na schôdzi dňa 29. októbra 1933.¹²¹

Nábožným spevom a modlitbou schôdza započatá.

Brat predseda oznamuje, že prišlo číslo Nového rodu, príloha „Evanjelická mládež“ vychádzať nebude. Nový rod obsahuje mnoho poučných článkov o živote v združeniach a v letných táboroch, bolo by teda dobré, keby viacerí - i z nášho združenia - ho odoberali. Brat predseda prečítal úvodný článok „Požehnaná jeseň“ z Nového rodu a doplnil svojim výkladom.

Prečítal tiež krásne básne „Tebe, Pane,“ ktoré v próze napísala Jarmila Šindelárová.

Oznámil tiež mládeži radostnú správu z pastorálnej konferencie v Rožňave, kde bol spomenutý zjazd v Budikovanoch. Velebný pán senior vyznamenal¹²² revúcke združenie prvou cenou zo spevu na zjazde. Brat predseda navrhoval na konferencii spevácke závody, ktorých konanie bolo schválené iba vtedy, ak bude pri zjazdoch (udeľovaných) viac cien.¹²³

Nábožným spevom a modlitbou schôdza zakončená.

¹¹⁹ AGS ECAV RA, Zápisnice spolku..., bez signatúry, nečíslované.

¹²⁰ = v origináli „Fišerovej.“

¹²¹ AGS ECAV RA, Zápisnice spolku..., bez signatúry, nečíslované.

¹²² = v origináli „vyznačil.“

¹²³ V origináli „spevácke závody, ktoré prijaté iba tak, keď bude viac cien, pri zjazdoch budú zadržované.“

Dokument 36:

Zápisnica,

napísaná na schôdzi dňa 5. novembra 1933.¹²⁴

Nábožným spevom a modlitbou schôdza zahájená.

Sestra Arvayová predniesla báseň „Ku 450 – ročnej pamiatke narodenia Luthera“ od Braxatorisa. Brat predseda jej za prednes poďakoval.

Ďalej považuje si¹²⁵ brat predseda za povinnosť pozdraviť hostí, z nich jedna je tajomníčka a zapisovateľka združenia evanjelickej mládeže v Lučenci.

Brat predseda pokračuje vo svojej prednáške o živote apoštola Pavla.

Báseň „Gróf Mikuláš Zrínsky na Sihoti“ od Andreja Sládkoviča predniesol hosť, právnik J. Skalský. Brat predseda mu vyslovil srdečnú vďaku a obdiv za¹²⁶ jeho pamäť a pohotovosť.

Nábožným spevom a modlitbou schôdzu ukončil.

Dokument 37:

Zápisnica,

napísaná na schôdzi dňa 19. novembra 1933.¹²⁷

Brat predseda zahájil schôdzu a uskutočnil¹²⁸ voľby činovníkov. Prítomní sa jednohlasne uzniesli na voľbe nasledovne:

Predseda: brat Juraj Raab – Kello

Podpredsedovia: brat Július Nyári a sestra Oľga Raabová

Tajomníci: sestra Karla Brocková a brat Ľudovít Ferdinandy

Zapisovateľka: Lenka Valentínyová

Pokladníčka: Emília Mikušová

Revízori účtov: Gizela Šramková a Július Ferdinandy

Knihovníčka: Jolana Kráľová

Výbor zvolený nebol – ak sa niečo prerokováva, robí sa to na schôdzkach; tiež zmierovací súd nebude, lebo sa máme držať 8. prikázania, aby sme si všetko po dobrom vyložili, vtedy ho potrebovať nebudeme.¹²⁹

Brat predseda pokračoval v prednáške o pôsobení¹³⁰ apoštolov, o zoslaní Ducha svätého, o ich kázaniach a rozširovaní učenia Pánovho.

Prečítal tiež ďalšiu časť básne „Tebe, Pane.“

Nasledoval voľný rozhovor o divadle, ktoré sa má na Vianoce zahrať.

Nábožným spevom a modlitbou schôdza ukončená.

¹²⁴ AGS ECAV RA, Zápisnice spolku..., bez signatúry, nečíslované.

¹²⁵ = v origináli „drží si.“

¹²⁶ = v origináli „na.“

¹²⁷ AGS ECAV RA, Zápisnice spolku..., bez signatúry, nečíslované.

¹²⁸ = v origináli „previedol.“

¹²⁹ = v origináli „aby sme všetko na dobrú stránku vykladali, vtedy nám potrebný nebude.“

¹³⁰ = v origináli „účinkovaní.“

Dokument 38:

Zápisnica,

napísaná na schôdzi dňa 3. decembra 1933.¹³¹

Nábožným spevom a modlitbou schôdza započatá.

Brat predseda prečítal obežník, došlý od Zväzu evanjelickej mládeže. Obsah obežníka sa nás netýka, nakoľko sme jeho požiadavky splnili. Program a heslo: „Združenie a rodina,“ plánom o zriadení nedeľnej školy tiež vzali na vedomie.

Brat predseda spomenul i na tomto mieste významné dni, ktoré práve minuli: 70 ročné trvanie Matice slovenskej a 80. narodeniny Jozefa Škultétyho. Pri tejto príležitosti prečítal článok z Nového rodu. Tiež básneň „Mládeži.“

Nasledovalo nacvičovanie spevu a skúška, preto schôdzu nábožným spevom a modlitbou ukončil.

Dokument 39:

Zápisnica,

napísaná na schôdzi dňa 17. decembra 1933.¹³²

Po modlitbe a zaspievaní nábožnej piesne brat predseda prehovoril o živote prvých kresťanov.

Prečítal básneň „Martýr“ od Martina Rázusa.

Schôdzu zakončil nábožným spevom a modlitbou.

Dokument 40:

Zápisnica,

napísaná na schôdzi dňa 1. januára 1934.¹³³

Po obvyklom zahájení brat predseda hovoril o vzniku a význame vianočného stromčeka.

Prečítal preklad Aranyovej balady „Krivý svedok.“

Schôdzu zakončil spevom a modlitbou.

Dokument 41:

Zápisnica,

napísaná na schôdzi dňa 7. januára 1934.¹³⁴

Schôdzu zahájil brat predseda.

Nasledovalo vyúčtovanie z vianočného večierka. Večierok sa vydaril. Za¹³⁵ jeho zdar sa má zaslúžilým už teraz vysloviť úprimná vďaka do zápisnice¹³⁶ i písomne.

Predovšetkým ďakujeme bratovi Nyárimu za klavírne čísla, pani Korpásovej za prednes melodrámy. Pri divadle: sestre tajomníčke Brockovej za nacvičenie

¹³¹ AGS ECAV RA, Zápisnice spolku..., bez signatúry, nečíslované.

¹³² AGS ECAV RA, Zápisnice spolku..., bez signatúry, nečíslované.

¹³³ AGS ECAV RA, Zápisnice spolku..., bez signatúry, nečíslované.

¹³⁴ AGS ECAV RA, Zápisnice spolku..., bez signatúry, nečíslované.

¹³⁵ = v origináli „o.“

¹³⁶ = v origináli „zápisnične.“

tancov, dvom kostolníkom, pánom Skalskému a Vešelényimu za osvetľovanie a šepkárovi, p. Zatrochovi.

Porovnajúc¹³⁷ hmotný výsledok s minuloročným, je horší. Príjem 911 korún československých, výdavok asi 250 korún československých. Z ostatných sa zaplatí 500 korún československých cirkvi na stavbu siene.

Brat predseda ďakuje tiež mládeži za spev a účasť na¹³⁸ divadle.

Pripomenul, že by sa mala uskutočniť oprava¹³⁹ kulís a javiska. O tom sa ešte bude premýšľať.

Brat predseda pokračuje v prednáške o živote prvých kresťanov.

Keď iného niet na prerokovanie, brat predseda nábožným spevom a modlitbou schôdzu ukončil.

Dokument 42:

Zápisnica,

napísaná na schôdzi dňa 21. januára 1934.¹⁴⁰

Schôdza zahájená nábožným spevom a modlitbou.

Brat predseda víta členov, sestra zapisovateľka neprítomná, preto zvolená revízorka zápisnice, sestra Vešelényiová.

Brat predseda prečítal článok z Nového rodu od Ing. Furdíka (?) „Do Nového roku.“ Pisateľ žiada do Nového roku riadnych kresťanov, oddaných cirkvi aj štátu, vyzdvihuje príklady našich predkov a žiada, aby sa každý človek snažil žiť tak, aby raz mohol slúžiť za príklad iným.

O pohrebných zvykoch starých Slovanov z novín číta a dopĺňa brat predseda. O ruskom pohrebe roku 922 hovorí brat predseda. O slávnostiach, ktoré boli pri tom páchané (!), o pohrebe hunského¹⁴¹ kráľa Attilu, o konkubínach¹⁴² a o tryznách. Tiež o zvyku dávať mŕtvym peniaz, ktorý zvyk pochádza ešte z čias Rímskej ríše.¹⁴³

Mária Ferdinandová veľmi pekne predniesla báseň „Anča“ od Hviezdoslava.

Brat predseda žiadal členov, aby prispeli k programom budúcich schôdzí recitáciami, čo ale pre neochotu členov sa nemôže uskutočniť.

Nábožným spevom a modlitbou schôdza ukončená.

Dokument 43:

Zápisnica,

napísaná na schôdzi dňa 28. januára 1934.¹⁴⁴

Nábožným spevom a modlitbou schôdza započatá.

Brat predseda schôdzu zahájil, požiadal o prečítanie zápisníc.

¹³⁷ = v origináli „zrovnajúc.“

¹³⁸ = v origináli „pri divadle.“

¹³⁹ = v origináli „previesť náprava.“

¹⁴⁰ AGS ECAV RA, Zápisnice spolku..., bez signatúry, nečíslované.

¹⁴¹ = pisateľka mylne uvádza „rímskeho.“

¹⁴² = v origináli „pokojniciach.“

¹⁴³ V skutočnosti možno daný zvyk datovať ešte hlbšie do minulosti – minimálne do dôb antického Grécka.

¹⁴⁴ AGS ECAV RA, Zápisnice spolku..., bez signatúry, nečíslované.

Prečítané boli dodatočne zápisnice zo 4 schôdzok. K vyúčtovaniu z vianočného večierka pripojil brat predseda opravu. Príjem 894 korún československých (tri lístky neboli dosiaľ zaplatené), výdavok 398,60 korún československých a 500 korún československých cirkvi, spolu 898,60 korún československých.

Brat predseda na tejto schôdzi, pretože je fašiangová doba, blíži sa maškarný ples, chce i tu vniesť dobrú náladu,¹⁴⁵ žart a prednesie niečo v šarišskom nárečí¹⁴⁶ z rodného kraja. Prehovoril predovšetkým v slovenských nárečiach, on sám rád hovorí svojim nárečím a učí sa druhým. Spomína, ako ho dojalo vždy v cudzine, keď počul o svojom rodnom kraji, alebo stretol krajana.

Brat predseda podáva niekoľko noviel: príhoda v lese, vo františkánskom kostole v Prešove, Kocel (?), pán Šariša a jeho kuchár.

Brat predseda prečítal i niekoľko básničiek: „Čert a baba,“ „Krivý svedok,¹⁴⁷“ „Ide bača¹⁴⁸ na somárovi,“ „Verš na 1. októbra,“ „Marš Rákociho,“ ktoré vydal tlačou¹⁴⁹ šarišský básnik (Viktor) Dvorčák.

Všetci sme sa s chuti zasmiali. Bolo by želateľné, aby i druhý raz sa opakovali podobné ukážky nárečí.

Keď iného nebolo prerokovať, nábožným spevom a modlitbou bola schôdza ukončená.

Dokument 44:

Zápisnica,

napísaná na schôdzi dňa 4. februára 1934.¹⁵⁰

Po zaspievaní nábožnej piesne a modlitbe brat predseda schôdzu zahájil a srdečne privítal prítomných.

Prehovoril k mládeži o práve minulej schôdzi a protialkoholickej prednáške. Kde boli prerokované výsledky minuloročnej práce a otázky, ako by sa mala protialkoholická práca konať v budúcnosti. Príklad protialkoholickej práce máme v Amerike po viacročnej abstinencii, znovu je povolená licencia. Myslelo sa, že sa tomu zlu odpomôže násilím, výsledok bol však opačný, pilo sa viac potajomky a nápoje omnoho silnejšie.

Brat predseda pod dojmom týchto prednášok vstúpuje tú myšlienku i tu na tomto mieste, aby bolo semiačko zasiaté.

Brat predseda prečítal tiež článok o triezvosti¹⁵¹ a prílišnom¹⁵² požívaní¹⁵³ liehových nápojov. Účinky opilstva vedú k¹⁵⁴ zvade, hriechom, zločinom, zbavuje sily,¹⁵⁵ hatí vývin. Deti opilcov sú znetvorené, pykajú za hriechy svojich otcov.

¹⁴⁵ = v origináli „dobrú vôľu.“

¹⁴⁶ = v origináli „v šarištine.“

¹⁴⁷ = možno ide o poému, totožnú s tou, čítanou na stretnutí 1. januára 1934.

¹⁴⁸ = v origináli „juhás,“ čiže deformovaná podoba maďarského termínu „juhász.“

¹⁴⁹ = v origináli „v tlači.“

¹⁵⁰ AGS ECAV RA, Zápisnice spolku..., bez signatúry, nečíslované.

¹⁵¹ = v origináli „striezlivosti.“

¹⁵² = v origináli „nemiernom.“

¹⁵³ = v origináli „používaní.“

¹⁵⁴ = v origináli „privodí ku.“

¹⁵⁵ = v origináli „vyjíma silu.“

Pijani zomierajú predčasne, v pomerne mladom veku. Práve preto proti tomuto zlu treba v budúcnosti bojovať.

Brat predseda pripomenul smutnú udalosť v uhoľných baniach v Oseku, hroznú banskú katastrofu. Šachta Nelson následkom nedostatočného vetrania vybuchla a vyžiadala si obeť 140 robotníkov, z nich okrem 12 všetci našli hrozný hrob vo vnútri šachty.

Brat predseda prečítal báseň „Cesty života“ od Rázusa.
...¹⁵⁶ nebolo prerokovať, brat predseda schôdzu ukončil.

Dokument 45:

Zápisnica,

napísaná na schôdzi združenia evanjelickej mládeže 11. februára 1934.¹⁵⁷

Nábožným spevom a modlitbou schôdza bola započatá.

Brat predseda započal svoju prednášku o tých mužoch, o ktorých vieme dosť málo, o mužoch reformácie. Boli to takzvaní predreformátori: Peter Vald, (John) Wicklif, Jan Hus.

Peter Vald, kupec lyonský, oboznámil sa na svojich cestách s učením katarov. Podľa ktorého i konal,¹⁵⁸ predal svoj majetok a peniaze rozdal chudobným. Týchto spojil v akúsi spoločnosť, z nich mnohí dali sa na misie. Sám preložil Písmo sväté do reči francúzskej.

Brat predseda nabudúce bude vo svojej prednáške pokračovať.

Prečítal tiež básne Rázusove „Dvojaká láska“ a „Lepší junček, ako synček.“

Keď iného nebolo prerokovať, nábožným spevom a modlitbou schôdza bola ukončená.

Dokument 46:

Zápisnica,

napísaná na schôdzi 18. februára 1934.¹⁵⁹

Nábožným spevom a modlitbou schôdza započatá.

Brat predseda slávnostne privítal členov v kultúrnom dome. Potom pokračoval vo svojej prednáške. Oboznámil nás s druhým predreformátorom Wicklifom, univerzitným profesorom oxfordským, ktorý preložil Písmo sväté do reči anglickej. Wicklif bol prenasledovaný za svoje učenie. Roku 1382 na koncile v Londýne bolo jeho učenie dané do kliatby, knihy spálené a bol zbavený miesta. Stal sa farárom na dedine. Keďže sa jeho učenie veľmi rozširovalo, po jeho smrti, po 31 rokoch, na sneme bol vyhlásený za kacíra a bolo nariadené jeho kosti vykopať a spáliť. To sa ale uskutočnilo len po 13 rokoch, roku 1414. Kostnický ríšsky snem dal vykopať a spáliť jeho kosti v Luttersvorte. Popol jeho vhodili do rieky Temže.

Brat predseda spomenul tiež (Johna) Knoxa, ktorý pôsobil v Škótsku.

¹⁵⁶ = miesto prekrýva pečiatka.

¹⁵⁷ Kniha zápisná Združenia evanjelickej mládeže - Jednoty Samuela Reussa - v Revúcej. AGS ECAV RA, bez signatúry, nečíslované.

¹⁵⁸ = v origináli „podľa ktorého sa i zadržal.“

¹⁵⁹ AGS ECAV RA, Kniha zápisná..., bez signatúry, nečíslované.

Ďalším bol Hieronym Savonarola v Taliansku.¹⁶⁰ Bol dominikánskym mníchom, šľachticom. V tej dobe, za pápeža Alexandra VI., viedol sa veľmi nemravný život. Proti ktorému Savonarola ostro vystúpil. Vtedy v Taliansku hrozil mor. Savonarola poukazoval na to, že je to pokutou. Ako náhle pliaga ustala, prestalo sa mu dariť. Zvrhli ho a bol upálený¹⁶¹ po Husovej smrti.¹⁶²

Brat predseda prečítal básne Rázusove „Z lôžka chorého¹⁶³“ a „Doma.“
Hymnou evanjelickej mládeže schôdza skončená.

Dokument 47:

Zápisnica,

napísaná na schôdzi 25. februára 1934.¹⁶⁴

Nábožným spevom a modlitbou schôdza započatá. Brat predseda privítal znovu mládež v kultúrnom dome.

Prečítal z Nového rodu článok „Radosť a radovánky“ od Janka Rataya. Tento mladý člen uvažuje tu o terajších radovánkach, predovšetkým účinku tanečných zábav na našu mládež. Heslom združenie je: „Musíte sa znovu zrodiť.“ Nový človek, nové túžby po zdravých radoostiach života, starý človek – túžby telesné.

Brat predseda prečítal i báseň „Križ,“ ktorú napísal Janko Dominik.

Brat predseda hodlá usporiadať po Veľkej noci literárny večierok. Program bude neskôr¹⁶⁵ stanovený.

Keď nebolo iného prerokovať, brat predseda schôdzu ukončil.

Dokument 48:

Zápisnica,

napísaná na schôdzi dňa 4. marca 1934.¹⁶⁶

Nábožným spevom a modlitbou schôdza započatá.

Brat predseda prehovoril o 4. marci, dni československého zahraničia. Ku ktorej príležitosti bolo i spomienkové zhromaždenie usporiadané.¹⁶⁷ Kde sa hovorilo o význame tohto dňa. O Slovákoch a Čechoch, žijúcich v cudzine, o ich osude v cudzine. Brat predseda prečítal článok „Naši zahraniční Slováci.“ Spomenul i krivdy, páchané na menšinách v cudzine, čoho i sám bol svedkom.

Báseň „Kliatba“ od neznáameho autora predniesol hosť, právnik J. Skalský. Brat predseda mu poďakoval za prednes.

Nábožným spevom a modlitbou bola schôdza ukončená.

¹⁶⁰ = možno správnejšie by bolo hovoriť o Itálii, pojem „Taliansko“ osobne používam až po zjednotení krajiny roku 1870.

¹⁶¹ = v origináli „spálený.“

¹⁶² Ide o zvláštny časový skok – Hus skončil 1415, Savonarola až 1498.

¹⁶³ = v origináli „nemocného.“

¹⁶⁴ AGS ECAV RA, Kniha zápisná..., bez signatúry, nečíslované.

¹⁶⁵ = v origináli „pozdnejšie.“

¹⁶⁶ AGS ECAV RA, Kniha zápisná..., bez signatúry, nečíslované.

¹⁶⁷ = v origináli „zadržané.“

Dokument 49:

Zápisnica,

zapísaná na schôdzi dňa 11. marca 1934 za prítomnosti 30 členov – 12 bratov, 18 sestier a 3 hostí.¹⁶⁸

Nábožným spevom a modlitbou bola schôdza započatá.

Brat predseda privítal prítomných a schôdzu otvoril. Pripomenul i v našom krúžku deň narodenia nášho pána prezidenta.¹⁶⁹ Muža, ktorý je chválou¹⁷⁰ nielen nášho štátu, ale i celej Európy. Nás zaujíma Masarykovo náboženstvo. Jeho osobité názory na kresťanstvo a cirkev. Je kresťanom, verí, modlí sa; kresťanstvo považuje za najvyššie náboženstvo. Vyrástol v cirkvi katolíckej, neskôr prikláňal sa¹⁷¹ viac k protestantizmu i prestúpil do cirkvi kalvínskej. Ku svojej predošlej cirkvi správal sa¹⁷² i naďalej s úctou.

Na Masaryka pôsobila predovšetkým jeho manželka svojou jednotou náboženskou a prostoduchým životom. Svetové dejiny nemali tak veľkej postavy, ako je náš pán prezident Masaryk.

Brat predseda prečítal ďalej báseň „Sestina“ (?) od M. Braxatorisa.

Hymnou evanjelickej mládeže schôdza zakončená.

Dokument 50:

Zápisnica,

napísaná na schôdzi dňa 18. marca 1934, za prítomnosti 28 členov, 12 bratov a 16 sestier.¹⁷³

Nábožným spevom a modlitbou schôdza započatá.

Brat predseda pokračuje v prednáške o predreformátoroch, o poslednom, J. Husovi. Jan Hus, reformátor v krajine¹⁷⁴ českej, človek, ktorý zaujíma myseľ veriacich. Jedni vidia Husa ako národovca, Čecha, iní Husovu cirkevnosť. Hus pochádzal z chudobnej rodiny drevorubačskej¹⁷⁵ z Husinca v Čechách. Keď vyšťudoval, stal sa profesorom v Prahe a kazateľom v Betlehemskej kaplnke.¹⁷⁶ Tu oboznámil sa i so spismi Wicklifovými. Arcibiskup pražský, (Zbyněk) Zajíc, šťval proti Husovi a vymohol u pápeža kliatbu na spisy Wicklifove. Hus, ako jeho nasledovník, daný bol tiež pod cirkevnú kliatbu a zbavený kazateľského úradu. Na budúce¹⁷⁷ bude brat predseda pokračovať.

Prečítal tiež báseň „Ak si Ty ten“ od M. Rázusa. Na Kvetnú nedeľu bude usporiadaný náboženský večierok. Brat predseda vyzval členov, aby sa prihlásili na recitácie.

Nábožným spevom a modlitbou schôdza zakončená.

¹⁶⁸ = v origináli „host'ov.“ AGS ECAV RA, Kniha zápisná..., bez signatúry, nečíslované.

¹⁶⁹ = pripadal na 7. marca.

¹⁷⁰ = v origináli „chlúbou.“

¹⁷¹ = v origináli „klonil sa.“

¹⁷² = v origináli „choval sa.“

¹⁷³ AGS ECAV RA, Kniha zápisná..., bez signatúry, nečíslované.

¹⁷⁴ = v origináli „v zemi.“

¹⁷⁵ = v origináli „rúbarskej.“

¹⁷⁶ = v origináli „v kapli Betlehemskej.“

¹⁷⁷ = v origináli „budúcne.“

Dokument 51:

Zápisnica,

napísaná na schôdzi dňa 8. apríla 1934 za prítomnosti 25 členov, 10 bratov, 15 sestier.¹⁷⁸

Nábožným spevom a modlitbou schôdza započatá.

Brat predseda privítal prítomných po dlhšej prestávke. Po prečítaní zápisnice boli tieto zhodnovernené.¹⁷⁹

Brat predseda referuje o poslednom náboženskom večierku. Nevydaril sa hmotne tak, ako predošlé pre krátkosť času a iné príčiny. Príjem nie celých 100 korún československých. Brat predseda vyslovil poďakovanie pánovi správcovi za prednášku a spolu účinkovanie.

Brat predseda predniesol svoju prednášku „O víťaznom zápase¹⁸⁰ kresťanstva,“ ktorú zapracoval do prednášok pre združenia nášho¹⁸¹ seniorátu. Prečítal peknú báseň „Šimon žid“ zo židovského života. Schôdza obvyklým spôsobom ukončená.

Dokument 52:

Zápisnica,

zapísaná na schôdzi 15. apríla 1934 za prítomnosti 33 členov – 15 bratov, 18 sestier.

Po zaspievaní nábožnej piesne a modlitbe brat predseda schôdzu zahájil.

Brat predseda pokračoval v prednáške „O víťaznom zápase kresťanstva.“

Na porovnanie modernej básne so starou prečítal brat predseda báseň „Nehaňte ľud môj“ od A. Sládkoviča a modernú „December“ od Jána Smreka.

Keď nebolo iného na prerokovanie, nábožným spevom a modlitbou schôdza ukončená.

Dokument 53:

Zápisnica,

napísaná na schôdzi dňa 22. apríla 1934 za prítomnosti 25 členov – 8 bratov a 17 sestier.¹⁸²

Obvyklým spôsobom schôdza započatá.

Brat predseda prečítal článok z III. čísla Nového rodu, kde sa hovorí¹⁸³ o zbierke na pomník Dr. Lučanského, predsedovi slovenskej evanjelickej mládeže. Odhlasované 50 korún československých z kasy.

Brat predseda pokračoval v prednáške „O víťaznom zápase kresťanstva.“

Prerokované ďalšie otázky boli: „Kto je Boh?“ a „Vykúpenie.“ V prednáške bude pán predseda nabudúce¹⁸⁴ pokračovať.

¹⁷⁸ AGS ECAV RA, Kniha zápisná..., bez signatúry, nečíslované.

¹⁷⁹ = v origináli „zhodnovernené.“

¹⁸⁰ = v origináli „borbe.“

¹⁸¹ = Gemerského.

¹⁸² AGS ECAV RA, Kniha zápisná..., bez signatúry, nečíslované.

¹⁸³ = v origináli „pojednávava.“

¹⁸⁴ = v origináli „príduce.“

„Ohlas“ od A. Sládkoviča prečítal brat predsedu.
Nábožným spevom a modlitbou schôdza skončená.

Dokument 54:

Zápisnica,
napísaná na schôdzi dňa 7. októbra 1934 za prítomnosti 26 členov – 7 bratov
a 19 sestier.¹⁸⁵

Nábožným spevom a modlitbou schôdza bola započatá.

Brat predsedu privítal prítomných, ktorí sa v dosť peknom počte zúčastnili. Keď jednohlasne bolo uznesené, že i naďalej sa budeme schádzať a chceme ďalej pracovať, brat predsedu sa vyjadril, že síce neostane dlho v našom kruhu, ale i dotiaľ bude pokračovať v svojom pôsobení. Uznesenie bolo, že i spevokol začne účinkovať. Ku pamiatke reformácie pripravujú sa spevy, aby sa mohol konať obvyklý večierok.

Pri tejto príležitosti, keď opäť sme všetci¹⁸⁶ spolu, pripomenul brat predsedu smrť našej sestry, Margitky Farkašovej.

Odišla z nášho kruhu navždy, spomienka na ňu bude nám vždy v pamäti. Bola všade, kde sa niečo robilo, usilovná, obetavá, pracovala do konca, i keď ťažká choroba¹⁸⁷ ju ničila. Naše združenie sa v peknom počte zúčastnilo jej pohrebu¹⁸⁸ a brat predsedu namiesto venca zaslal 50 korún československých na evanjelický sirotinec. Pamiatku zosnulej uctila mládež povstaním a tichou spomienkou.

Brat predsedu ukončiac schôdzu pripomenul, že by sa mal i tohto roku konať deň mládeže, keďže minulého sa konať nemohol.¹⁸⁹ Presný deň bude na budúce určený.

Hymnou evanjelickej mládeže bola schôdza zakončená.

Dokument 55:

Zápisnica,
napísaná na schôdzi dňa 21. októbra 1934 za prítomnosti 17 členov – 5 bratov,
17 sestier.¹⁹⁰

Nábožným spevom a modlitbou schôdza započatá.

Brat predsedu spomenul i na tomto mieste význam dnešného dňa. 149 – ročné výročie posvätenia chrámu. Pripomenul časy, ktoré vtedy boli, ako ťažko sa pracovalo našim predkom. Pracovali však, šli za svojim cieľom vytrvalo a výsledkom ich námahy je náš chrám, ktorý stojí pevne dodnes. Vládu nad našim krajom mali vtedy páni hradu Muráňa: (Štefan II.) Koháry, Mária Séciová, František Vešelén, všetci krutí prenasledovatelia evanjelikov. Ich ukrutnosť bola zastavená, keď nastúpil panovník Jozef II. a na začiatku svojej vlády vydal Tolerančný patent,

¹⁸⁵ AGS ECAV RA, Kniha zápisná..., bez signatúry, nečíslované.

¹⁸⁶ = v origináli „všecia.“

¹⁸⁷ = v origináli „nemoc.“

¹⁸⁸ = v origináli „pohrabu.“

¹⁸⁹ = v origináli „keď na ukončený nemohol byť zadržaný.“

¹⁹⁰ AGS ECAV RA, Kniha zápisná..., bez signatúry, nečíslované.

ktorým evanjelickej cirkvi zabezpečil náboženskú slobodu. Naši predkovia dali sa hneď do práce a keď i bola ešte hatená, predsa sa im podarilo chrám postaviť.

Tiež báseň „O jaseň“ prečítal brat predseda.

Nábožným spevom a modlitbou schôdzu ukončil.

Dokument 56:

Zápisnica,

napísaná na schôdzi dňa 22. septembra 1935 za prítomnosti 22 členov, 17 sestier a 5 bratov.¹⁹¹

Schôdza zahájená nábožnou piesňou a modlitbou.

Velebný pán farár privítal prítomných, v počte nie príliš hojnom zhromaždených. Predniesol hneď pútavú reč o utláčaní evanjelikov pred Tolerančným patentom, so zreteľom na revúcku cirkev. Koľko príkoria museli podstúpiť naši predkovia za vieru, akí boli pevní a stáli vo viere. Márne bolo všetko prenasledovanie, darmo chceli vrchnosti potlačiť vieru a evanjelium, život a viera utlačiť sa nedá.

Na poradí je zostavenie kandidačnej listiny pre voľbu funkcionárov, prípadne, či sa má hlasovať aklamáciou. Po dlhšom rozhodovaní uzniesla sa mládež, že hlasovať sa bude verejne.

Voľných návrhov nebolo, preto pán farár ďakoval za prítomnosť a schôdzu zakončil nábožnou modlitbou a piesňou „Deň večerný sa končí.“¹⁹²

Dokument 57:

Zápisnica,

napísaná na schôdzi dňa 29. septembra 1935 za prítomnosti 18 členov – 11 sestier a 7 bratov.¹⁹³

Modlitbou a piesňou „Chváľte Boha nášho“ schôdza započatá.

Na poradí boli voľby činovníkov na budúci rok. Zvolení boli:

predseda:	velebný pán farár Raab
podpredseda:	pani farárka Raabová, pán správca Nyári, pán učiteľ Čech
pokladníčka:	sestra Šramková
tajomník:	brat Július Ferdinandy
zapisovateľka:	sestra Valentínyová
revízori:	sestry Bartová, Homolová
knihovníčka:	sestra Končková

Brat predseda prijal novým činovníkom zdaru do novej práce.

Ďalej určený bol čas schôdzok na pol ôsmu v nedeľu večer a spev v utorok a piatok v ten istý čas.

Ďalej navrhol brat predseda, že účelné by bolo učenie notám, ktorému učeniu venovala by sa štvrt'hodinka každej schôdze.

¹⁹¹ AGS ECAV RA, Kniha zápisná..., bez signatúry, nečíslované.

¹⁹² = v origináli „se skonáva.“

¹⁹³ AGS ECAV RA, Kniha zápisná..., bez signatúry, nečíslované.

Brat predseda oznámil, že sa pripravuje slávnosť 150. ročného výročia posvätenia chrámu, ku ktorej príležitosti budú sa pripravovať spevy a recitácie.

Nábožnou piesňou a modlitbou schôdza bola ukončená.

Dokument 58:

Zápisnica,

napísaná na schôdzi dňa 6. októbra 1935 za prítomnosti 15 členov - 12 sestier a 3 bratov.¹⁹⁴

Modlitbou a nábožnou piesňou „Hore moje srdce“ schôdza sa započala.

Sestra M. Homolová predniesla báseň „Sirota“ od Ľudmily Podjavorinskej.

Brat predseda prečítal článok „Viera a veda.“ Rozdiel či porovnanie oboch. K tomu sa vzťahujúcu báseň Martina Rázusa „Verím.“

Nasledovala správa bývalej sestry pokladníčky o stave pokladne za minulý rok. Príjem: 753,70 korún československých z rôznych akcií.¹⁹⁵ Výdavok: 753 korún. Zostatok: 70 halierov. Hotovosť: 2 006,60 korún československých. Správa sestry pokladníčky vzatá na známosť.

Hovorilo sa o členskom: ako a koľko bude platené, zostalo však nerozhodnuté.

Brat predseda pripomenul, že k jubileu našej cirkvi mali by sme i my, podobne, ako ostatné spolky, prispieť niečím, buď peňažným darom, alebo ručnou prácou na výzdobu chrámu. (Na) budúce bude o tom rozhodnuté.

Keď nebolo o čom ďalej rokovať, brat predseda schôdzu ukončil.

Dokument 59:

Zápisnica,

napísaná na schôdzi dňa 13. októbra 1935 za prítomnosti 17 členov - 14 sestier a 3 bratov.¹⁹⁶

Modlitbou a piesňou „Kde si, môj Ježiš“ schôdza sa započala.

Brat predseda prečítal verš z Písma svätého, na základe ktorého postavil svoj výklad. Viera vychádza z nás, nedá sa naučiť, náboženstvo združuje veriacich v jeden celok.

Sestra M. Čechová predniesla báseň „Kolíska a rakva“¹⁹⁷ od M. Braxatorisa.

Brat J. Ferdinandy prečítal článok „Bežné skutočnosti.“

Ďalej ustálilo sa, že mesačné príspevky budú 50 halierov minimum, podľa možností však i viac.

Ku slávnosti našej cirkvi združenie uctí cirkev a zakladá základinu pre cirkvi, ktorej obnos a cieľ bude určený neskoršie.

Nábožnou modlitbou schôdza bola ukončená.

¹⁹⁴ AGS ECAV RA, Kniha zápisná..., bez signatúry, nečíslované.

¹⁹⁵ = v origináli „podnikov.“

¹⁹⁶ AGS ECAV RA, Kniha zápisná..., bez signatúry, nečíslované.

¹⁹⁷ Pravdepodobne ide o ten istý text, ktorý už prednášal duchovný na stretnutí 16. 10. 1932.

Dokument 60:

Zápisnica,

napísaná na schôdzi 20. októbra 1935 za prítomnosti 21 členov – 11 sestier a 10 bratov.¹⁹⁸

Modlitbou a nábožnou piesňou „Milé sú tie príbytky, v ktorých Boh prebýva“ schôdza započatá.

Prečítaná bola zápisnica z minulej schôdze i odobrená.

Nasledovala báseň „Zuzanka Hraškovie,“ ktorú s citom predniesla sestra L. Končková.

Brat Šramko prečítal článok „Poznajme bližných.“ Pri ich poznávaní pokračujeme podľa týchto štyroch otázok: 1. Čo ho teší? 2. Čo ho rmúti? 3. Ako sa správa? 4. Aké schopnosti má?

Brat predseda poďakoval obom. Ďalej bol stanovený program na budúcu schôdzu. A to: básňou prispeje sestra L. Bartová a prednáškou brat J. Šramko. Keďže voľných návrhov nebolo, modlitbou a nábožnou piesňou „Kde si môj...“ schôdza ukončená.

Rok 1933 – 1934¹⁹⁹

Schôdzky spolu – 25

Prednášky – 25

Básne – 23

Večierok – 3

2 náboženské večierky v kostole

1 vianočný s divadelným predstavením

Rok 1934 – 1935

Schôdzky – 3

Prednášok – 1

Básní – 1

Večierok – 1

Dokument 61:

Zápisnica,

napísaná na schôdzi 6. januára 1936.²⁰⁰ Za prítomnosti 22 členov – 12 bratov a 10 sestier – modlitbou a nábožnou piesňou schôdza započatá (výklad Písma). Brat predseda privítal prítomných a prial zdaru a Božieho požehnania v novom roku. Máme s čínorodosťou²⁰¹ pred sebou prácu, ktorú zdoľáme len s chuťou. V pôste máme usporiadať náboženský večierok, na ktorom budeme účinkovať recitáciou a nábožnými spevmi. Ďalej spevokol má účinkovať v slávnostiach veľ-

¹⁹⁸ AGS ECAV RA, Kniha zápisná..., bez signatúry, nečíslované.

¹⁹⁹ AGS ECAV RA, nedatované, jednotlivina bez fascikla a bez signatúry, nečíslované. Oba prepočty sa nachádzajú na jednom dokumente.

²⁰⁰ AGS ECAV RA, Kniha zápisná..., bez signatúry, nečíslované.

²⁰¹ = v origináli „s pilnosťou.“

konočných. Chceli by sme usporiadať počas fašiangov...²⁰² Debatovalo sa o tom, kedy a v akom rozsahu to usporiadame.

Stanovili sme si program na budúcu schôdzu: báseň: L. Bartová, prednes: brat Filip.

Začali sme nacvičovať pôstnu náboženskú pieseň „Pod krížom Tvojim.“

Keď nebolo iného na prerokovanie,²⁰³ nábožnou modlitbou a spevom schôdza zakončená.

Dokument 62:

Zápisnica,

Napísaná na schôdzi 12. januára 1936 za prítomnosti 28 členov – 17 sestier a 11 bratov.²⁰⁴

Nábožným spevom a modlitbou schôdza započatá.

Brat predseda predniesol výklad z Písma.

Sestra Bartová predniesla báseň „Prosba.“

Brat František Filip prečítal článok o šírení (sa) kresťanstva, o vzmáhaní (sa) katolicizmu.

Na žiadosť sestry zapisovateľky bola zvolená náhradná zapisovateľka, sestra M. Homolová.

Ďalej rozhodnuté o čajovom večierku. Konať sa bude budúci²⁰⁵ mesiac s programom.

Po precvičení piesne schôdza bola zakľúčená.

Dokument 63:

Zápisnica,

napísaná na schôdzi 19. januára 1936 za prítomnosti 24 členov – 10 bratov, 14 sestier.²⁰⁶

Modlitbou a piesňou „Viem ja, že v nebi je miesto krásne“ schôdza započatá.

Brat predseda pod dojomom tejto piesne rozpráva príhodu, ktorej bol svedkom. Pri príležitosti posvätenia istého pána farára pri posviacke pred oltárom mŕtva klesne k zemi jeho matka. Na jednej strane veľký deň, šťastie, a v tej istej chvíli tá strašná rana osudu, ktorá mu berie matku.

Nasleduje báseň „Dokiaľ deň je,“ predniesla sestra M. Profantová.

„Či sa sluší kresťanovi klamať?“²⁰⁷ Článok prečítal brat Sutoris. Otázka, o ktorej treba hodne premýšľať. V mnohých prípadoch (napríklad lekár u ťažko chorého) je snáď i treba nepovedať priamo pravdu. Inak však pravda má sa povedať vždy, i vtedy, keď je krutá.

²⁰² = v origináli „vo Fašiangoch.“

²⁰³ = v origináli „na prejednanie.“

²⁰⁴ AGS ECAV RA, Kniha zápisná..., bez signatúry, nečíslované.

²⁰⁵ = v origináli „príduci.“

²⁰⁶ AGS ECAV RA, Kniha zápisná..., bez signatúry, nečíslované.

²⁰⁷ = v origináli „lhať.“

Brat predseda vyzval členov, aby sa chystali k čajovému večierku. Načrtol zväčša program večierka a žiadal členov, aby úlohy, ktoré im budú pridelené, ochotne prijali.

Po precvičení piesne schôdza bola zakončená.

Dokument 64:

Zápisnica,

napísaná na schôdzi 26. 1. 1936 za prítomnosti 26 členov – 14 sestier, 12 bratov.²⁰⁸ Modlitbou a piesňou „Keď slnko nás (!) už odchádza“ schôdza započatá.

Sestra L. Šramková predniesla krásnu báseň „Sila.“

Článok „Na rozhraní čias“²⁰⁹ prečítal brat J. Homola. Brat predseda pokračoval za prednesy, ktoré boli dobré, zvlášť báseň bola starostlivo²¹⁰ vybraná a prednesená.

Brat predseda oznamuje, že podporu okresného úradu, 200 korún československých, sme už obdržali. Ďalej navrhuje, aby boli pre združenie predplatenej cirkevnej noviny, s čím mládež súhlasila.

Biskupský úrad vyzval cirkevné spolky, aby pristupovali za členov slovenskej diakonie. Združenie pripája sa²¹¹ k tejto výzve a pristupuje za jej člena.

Dosiaľ nebolo rozhodnuté o základine, darovanej cirkvi. Uznesený obnos 100 korún československých na výzdobu kostola.

Keď iného nebolo prerokovať, brat predseda schôdzu ukončil.

Dokument 65:

Milá Lenka!²¹²

Posielam Ti zápisničnú knihu. Zapisala som z 20. októbra.²¹³ Odvtedy nemám žiadnu, len zo 6. januára tohto roka. Nevieam, kde ju mám napísať, teda dodatočne. V nedeľu (2. februára) nebolo nič okrem modlitby a piesne na začiatku i konci. Prítomní 9 – 6 dievčat a 3 chlapci. Vyčítal nám pán farár dekrét. Skutočne²¹⁴ po tomto nemám vôle ani chuti ta viacej ísť. V nedeľu som ešte bola, že zaplatím členské. Bolo 5 dievčat a Julo F.²¹⁵ Údajne ten si už s pánom farárom vymenil mienku. Program ani spev, modlitba neboli.

²⁰⁸ AGS ECAV RA, Kniha zápisná..., bez signatúry, nečíslované.

²⁰⁹ = v origináli „časov.“

²¹⁰ = v origináli „pečlive.“

²¹¹ = v origináli „pripojuje sa.“

²¹² AGS ECAV RA, jednotlivina bez fascikla a bez signatúry, nečíslované.

²¹³ = dokument nie je datovaný, predpokladám však, že spomínané udalosti sa uskutočnili medzi 20. októbrom 1935 a 9. 2. 1936. Potvrzovala by to jednak posledná datovaná zápisnica a jednak fakt, že 2. február pripadol na nedeľu práve v roku 1936. Následne zmienku „v nedeľu som ešte bola“ chápem tak, že po zmienenej kritike duchovného sa nasledujúceho týždňa (spomínaného 9. 2. 1936) pisateľka naposledy dostavila, no videla klesajúci záujem dospievajúcich o činnosť združenia i upadajúcu úroveň jeho aktivít, preto ho opustila i ona. Svedčí o tom i jediný zachovaný riadok zápisnice, viažucej sa práve k tomuto dátumu: „Za prítomnosti 7 sestier a 1 brata“ (tu sa text končí).

²¹⁴ = v origináli „opravdu.“

²¹⁵ = takmer naisto inde spomínaný Július Ferdinandy.

Že sa združenie takto rozíde, som predsa²¹⁶ nečakala.
Srdečne Ťa zdraví Marci.“

Štúdia je jedným z výstupov projektu VEGA č. 1/0763/21 s názvom: Vnímanie národnej identity v medzivojnovnej Československej republike. Riešenie otázok štátneho národa, menšín a ich reprezentantov a projektu KEGA č. 035UKF-4/2021 s názvom: Kultúrna, osvetová, výchovno-vzdelávacia a sociálna politika na Slovensku v 20. storočí. Interaktívna učebná pomôcka pre štúdium dejepisu na stredných školách.

Zoznam použitých prameňov a literatúry:

Archívy:

Archív Gemerského seniorátu evanjelickej cirkvi augsburského vyznania v Revúcej:

- Kniha zápisná Združenia evanjelickej mládeže – Jednoty Samuela Reussa – v Revúcej, bez signatúry, nečíslované.
- List neznámej členky pravdepodobne Lenke Ferdinandyovej, jednotlivina bez fascikla a bez signatúry, nečíslované.
- Sumár činnosti Združenia za roky 1933 a 1934, jednotlivina bez fascikla a bez signatúry, nečíslované.
- Zápisnica, napísaná na 1. valnom zhromaždení Združenia evanjelickej mládeže dňa 9. júla 1933, jednotlivina bez fascikla a bez signatúry, nečíslované.
- Zápisnice spolku evanjelickej mládeže v Revúcej, bez signatúry, nečíslované.

Dobová tlač:

Cirkevné listy, 1919 – 1921; 1923; 1932;
Šafárikov kraj, 1934; 1936 – 1938;

Štúdie a články v časopisoch a zborníkoch, kapitoly v kolektívnych monografiách:

- ANONYM. 485 rokov od reformácie a 80 rokov od inštalácie prvých slovenských a. v. biskupov – pôsobenie a vývin cirkvi od roku 1918. In *Evanjelický Východ*, 2002, roč. 7, č. 11, s. 12-15.
- BACHLETOVÁ, Eva. Ľudové časopisy evanjelickej cirkvi a. v. na Slovensku (1918 – 1938). In *Otázky žurnalistiky*, 2000, roč. 43, č. 3, s. 216-224.
- BARTLOVÁ, Alena. Formovanie vzťahu československého štátu k trom cirkvám, pôsobiacim na území Slovenska. In *Verbum historiae* 1. Prešov 2009, s. 98-120.
- BEA. Prvá synoda a prvá ústava ECAV po páde Uhorska. Pred 80 rokmi i teraz potrebujeme viacej lásky. In *Evanjelický posol spod Tatier*, 2001, roč. 91, č. 37, s. 1 a 4-5.
- ČAPLOVIČ, Dušan. Evanjelici v službe národa a spoločnosti v slobodných časoch za 1. ČSR. In *Cirkevné listy*, 2001, roč. 114, č. 2, s. 20-22.
- DONČOVÁ, Angelika. Jeden aktér jednej synody. Ľudovít Bazovský na synode evanjelickej a. v. cirkvi v roku 1921. In *Acta historica Neosoliensia*, 2007, roč. 10, s. 175-183.
- DŽUJKO, Ján. Slovenská kresťanská tlač, vychádzajúca v Prešove v rokoch 1918 – 1938. In *Kresťanská kultúra a jej miesto v dejinách východného Slovenska*. In Prešov 2011, s. 96-110.

²¹⁶ = v origináli „preca.“

- GÁFRIK, Michal. Rázusova svetonázorová kríza a jeho kritika súvekej cirkvi. In *Tvorba*, 2006, roč. 16 (25), č. 2, s. 6-8.
- MIDRIAK, Ján. Vznik a zriadenie slovenskej ECAV po 1. svetovej vojne II. K 90. výročiu jubilea úsilia o autonómiu cirkvi. In *Evanjelický posol spod Tatier*, 2009, roč. 99, č. 21-22, 27.5.2009. s. 28-29.
- PAVLOV, Ján. Jubileum synody. In *Evanjelický posol spod Tatier*, 1996, roč. 86, č. 21, s. 162.
- PAULOV, Ján. Naša cirkev pred 80 rokmi. In *Evanjelický posol spod Tatier*, 1999, roč. 89, č. 3, s. 6.
- PAULOV, Ján. Pohľad na synodu v Trenčianskych Tepliciach roku 1921. In *Cirkevné listy*, 2002, roč. 115, č. 1, s. 7-9.
- RAČKO, Peter. Pavel Styk – zakladateľ spolkového hnutia evanjelickej mládeže na Slovensku po roku 1918. In *Významné osobnosti v dejinách Banskej Bystrice*. Banská Bystrica 2010, s. 185-194.
- RAČKO, Peter. Spolkové aktivity evanjelickej a. v. mládeže v Banskej Bystrici v 1. ČSR. In *Acta historica Neosoliensia*, 2007, roč. 10, s. 184-191.
- ŠLAMPOVÁ, Martina. Pelikánovci a slobodná Evanjelicko-luteránska synoda vo Veľkej 1920 – 1968. I. In *Podtatranský kuriér, spoločensko-ekonomický týždenník*, 2013, roč. 3, č. 8, s. 5.
- ŠLAMPOVÁ, Martina. Pelikánovci a slobodná Evanjelicko-luteránska synoda vo Veľkej 1920 – 1968. II. In *Podtatranský kuriér, spoločensko-ekonomický týždenník*. 2013, roč. 3, č. 9, s. 5.
- ŠLAMPOVÁ, Martina. Pelikánovci a slobodná Evanjelicko-luteránska synoda vo Veľkej 1920 – 1968. III. In *Podtatranský kuriér, spoločensko-ekonomický týždenník*. 2013, roč. 3, č. 10, s. 5.
- ŠLAMPOVÁ, Martina. Pelikánovci a slobodná Evanjelicko-luteránska synoda vo Veľkej 1920 – 1968. IV. In *Podtatranský kuriér, spoločensko-ekonomický týždenník*. 2013, roč. 3, č. 11, s. 5.
- ŠLAMPOVÁ, Martina. Pelikánovci a slobodná Evanjelicko-luteránska synoda vo Veľkej 1920 – 1968. V. In *Podtatranský kuriér, spoločensko-ekonomický týždenník*. 2013, roč. 3, č. 12, s. 5.
- TÓTH, Ivan. Ako to bolo, keď sa po prvom prevrate organizovala naša cirkev. In *Cirkevné listy*, 1999, roč. 112, č. 4, s. 63-64.
- VESELÝ, Daniel. Reagovala na novú situáciu – k 50.(!)-ročnému jubileu začatia synody v Trenčianskych Tepliciach. In *Evanjelický posol spod Tatier*, 1996, roč. 86, č. 3, s. 18.
- ŽITŇAN, Andrej. Evanjelická cirkev augsburského vyznania na Slovensku v rokoch 1918 – 1938. In *Historické rozhľady 3*. Trnava 2006, s. 141-167.

Počet slov: 10 320

Počet znakov (vrátane medzier): 71 132